

IOM HAAṬMAUT — Ziua Independenței Statului Israel

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA : str. Sfânta Vineri nr. 9 — tel. : 15.50.90, REDACȚIA : București, str. Popa Rusu nr. 24 — tel. : 11.80.80

Nr. 713 — 15 APRILIE 1991

1 YIAR 5751

12 pagini — 3,50 lei

SĂRBĂTORIREA DE LA TEMPLUL CORAL

Cuvîntarea Excelenței Sale dl ZVI MAZEL

Domnule Șef Rabin, doamnelor și domnilor,

În calitate de mesager al statului evreu, care azi împlinește 43 de ani de la Proclamația de Independență, țin să-mi exprim convingerea că lumina Menorei care strălucește Knessetul va continua să-și răspundească razele, simbol al victoriei, ordinii și prosperității, asupra întregului Israel și asupra evreilor din orice parte a lumii.

Noi am trecut recent prin grele încercări și, în timp ce dușmanul din Irak a suferit o înfrângere, Statul Israel a ieșit întărit și lumea s-a convins, încă o dată de dorința sa de pace.

Sînt fericit că sărbătorim împreună cea de-a 43-a aniversare a reînființării Statului modern Israel și doresc să ne întî-

(Continuare în p. 7)

Cuvîntarea Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

AȘA A ÎNCEPUT ... ALIA

„Mergi către tine, din țara ta, din patria ta, din casa ta părintească, mergi către țara pe care ți-o voi arăta” (Genesis, 12,1).

Așa grăi-a Dumnezeu către Avraham. Acestea au fost cele dintii cuvinte pe care tinărul fiu al lui Terah, care locuia în Aram, le-a auzit odată cu revelația pe care o primește, cea dintii revelație monoteistă din lume, revelația existenței Părintelui Ceresc, Unic pentru întreaga Creațiune.

Era primul care l-a descoperit pe Dumnezeu. Sus, tot mai sus, într-ocol tindeau năzuințele sale, spre bolta cerească. Dacă urmașii lui Avraham Haivri, Avraham Evreul, sînt etichetați ca „expansioniști” de către dușmanii lor, să recunoaștem

că aceștia au dreptate. Expansionist a fost El, cel dintii monoteist. Expansioniști au rămas strămoșii noștri: Profeții, Învățătorii, Vizionarii noștri. O insașiabilă poftă de cucerire ne-a caracterizat ființa, de patru mii de ani încoace.

Cu o mică deosebire. Alții au fost și sînt expansioniști pe orizontală, pe cînd noi pe verticală.

Elevere, tot mai multă elevere, pînă la virful miraculoasei scări din visul lui Iacov, „care stă pe pămînt și virful său ajunge pînă la Cer” (Genesis, 28, 12). Avraham n-a fost numai primul om care și-a îndreptat șira spinării, cea spirituală, ridicînd privirile spre înălțimi, dar și singurul.

Haivri — Evreul, așa e denumit: „Ivri — spune Midrašul — înseamnă cel de cealaltă parte” (Eiver înseamnă în limba ebraică parte), căci el spunea: „Chiar dacă întreaga lume va fi de o parte, iar eu, cu a mea credință, cu ale mele năzuințe, voi fi singur de cealaltă parte, nu-mi voi abandona idealul”. Iar în clipa victoriei sale „expansioniste”, cînd spiritul său a cucerit ultima redută cerească, primul mesaj Dumnezeu-iesc îl îndrumază să-și părăsească țara, baștina, casa părintească și să se îndrepte spre o țară, „pe care El, Dumnezeu, ți-o va arăta”.

„Învățătura verticală” are nevoie și de... un pic de orizontală. Nu prea multă. Niciodată „teritoriul” n-a fost o condiție sine qua non a existenței noastre, dar nici fără un sediu pămîntesc învățătura noastră nu poate dăinui.

„Căci, din Sion, Toră va porni și Cuvîntul lui Dumnezeu, din Ierusalim” (Le-șaiahu, 2, 3).

„Iată cum și Cine a acordat cea dintii viză de intrare în Eretz Israel, celui dintii evreu, celui dintii „ole”, om care urca spre Sion, spre Ierusalim, spre muntele Moria. În Israel se găsește, la Sdom, lingă Marea Moartă, punctul de cel mai jos nivel sub cel al mării. Și totuși, dacă cineva pleacă din Himalaia spre Sdom, e considerat ca un „ole”, ca un alpinist, căci astfel el se înalță spiritualmente, iar dacă pleacă din Sdom spre Himalaia, este un „iored”, un om care coboară pe scara spiritualității.

„De atunci încoace, tiranii pămîntului s-au năpustit de multe ori asupra acestei țări; oare, Israel, așezată la întretăierea a trei continente, în setea lor de expansiune... orizontală. Înaintașul lui Saddam Hussein a fost Nebucadnețar, care tot de la Bagdad — Babilon, voia să stăpînească lumea.

Riuri de sînge evreiesc au curs. Templul lui Ierusalim l-a ars Nebucadnețar, iar după dînsul, imperatorul roman, Titus, a incendiat cel de-al doilea Templu.

Mii de ani am stat în diasporă diferite, dar n-am trăit nici un miez-de-noapte, nici un zori-de-zi, nici un apus de soare, n-am luat în gură nici o bucată de piine fără să proclamăm dragostea noastră de Ierusalim, ruga noastră pentru reîntoarcere în Sion.

Credincioși și devotați tuturor acelor care ne-au adăpostit, n-am uitat o clipă chemarea către Avraham: „Leh Lha...” „Mergi către Tine”, chemarea care ne amintește că există undeva, în această lume, un pămînt care este al nostru, în care nu mai depindem nici de mila unor, nici de ura altora.

Cuvîntarea dlui MILTON WOLF

Domnule Șef Rabin, domnule ambasador al Israelului, doamnelor și domnilor, Litera și cuvîntul au fost totdeauna sacre în tradiția evreiască și au permis evreilor din Diapora, în cursul tuturor generațiilor, să se mențină și să păstreze unitatea poporului, a culturii, a învățăturii lor.

„Lešana habaa bilerušalaim”, cuvîntul de încheiere pe care n-am încetat să-l rostim în toate împrejurările festive ale vieții noastre în cei 2000 de ani de Diaspora, aspirația spre care ne-am îndreptat și ne îndreptăm mereu gîndurile, a devenit, de 43 de ani, realitate.

În numele „Joint”-ului, care reprezintă o continuare a tradiției minunate, venind din îndemnul biblic „Iubește pe aproa-

(Continuare în p. 7)

UMORUL EVREILOR

„Ridăm ori de câte ori o persoană ne dă impresia unui lucru”.

H. BERGSON

Umorul este cea mai grea și cea mai importantă victorie de care este capabil omul: asupra lui însuși. Prin glume ridăm de ceilalți, prin umor ridăm de noi înșine. Eminescu spunea că oamenii inteligenți rid de ceilalți, în vreme ce oamenii geniali rid de ei înșiși.

După cum gura omenească nu s-a mulțumit să asimileze natura, ci a început s-o contrazică, tot așa risul nu este numai un act fiziologic de descărcare a hipertoniilor, ci și un act cultural de critică a deficiențelor umane. Risul compară realul cu idealul și pedepsește contrastul dintre ele. Să nu uităm că în sensul cuvintului „pedeapsă” se află și ideea de educație. Risul nu se opune seriozității, ci plînsului, iar seriozitatea nu se opune risului, ci frivolității.

Risul este un act de dezaprobară a împrejurărilor care trag omul înapoi, care îi stingheresc dezvoltarea. Este o sancțiune dată învechitului. Risul este o atitudine polemică împotriva contrastului dintre aparență și esență, dintre pretenții și posibilități, dintre nouitatea unei forme și vechimea conținutului ei. El presupune puțința de a aprecia realul de la înălțimea idealului, de a privi finitul în numele infinitului.

Risul este o atitudine exclusiv umană, care derivă din tensiunea critică a gândirii. Numai omul poate să ridă, deoarece numai el este capabil de idealuri în lumina cărora realul apare derizoriu.

Necuvîntătoarele nici nu rid, nici nu plîng, ci gem și atacă. Nu poate să plîngă cu lacrimi decât cine este în stare să se plîngă cu cuvinte. Prin ris, oamenii înlocuiesc agresiunea fizică printr-una spirituală. Probabil că oamenii au scotocit risul ca cel mai potrivit pentru a exprima respingerea, din pricină că este un fenomen expiatoriu, care, expulzînd brusc tot aerul din piept, seamănă cu gestul refuzului. Cu cît au ră-

măs mai aproape de natură, de instinct, de afecte, cu atît rid mai rar și plîng mai des. Într-o academie se ride destul de des, dar nu se plînge niciodată. Într-o biserică, plînsul nu miră pe nimeni, dar risul scandalizează pe toată lumea. Pe cît de jenant este să plîngi în public, pe atît de stînjitor este să rîzi singur. La o melodramă se plînge pe furis, la o comedie se ride fațis. Risul este o manifestare socială, în folosul tuturor. Democrația incurajează risul, tirania îl persecută.

Nici o biserică, cu sau fără Dumnezeu, n-a iubit risul. Risul este orgolios, în vreme ce plînsul este umil. Plînsul înseamnă anularea eu-lui în fața Atotputernicilor, în vreme ce risul este afirmarea eu-lui împotriva a tot ce înjosește demnitatea umană. Prin ris, omul se face vinovat de „păcatul tru-fiei”. Risul este expresia cea mai elocventă a antropocentrismului. Tuturor dogmatismelor le-a fost frică de forța critică a risului.

Fiind critic, dar nu nihilist, risul izbucnește numai în fața remediabilului. Ceea ce nu se mai poate dregi provoacă plînsul, iremediabilul e tragic, nu comic. Filosofia deznădejdiei se întemeiază pe transferul inadmisibil al absurdului din cultură în natură. Absurdul devine, astfel, iremediabil și, în consecință, tragic.

Natura se află „dincolo” de bine și rău; ea nu e niciodată absurdă, ci doar lipsită de sens. Sensul este o invenție umană și deci numai omul poate fi absurd.

Natura nu e rizibilă; numai omul poate fi. Un animal devine rizibil numai dacă imită

Henri Bergson

comportamentul oamenilor. Moartea devine absurdă numai în contact cu idealul uman de veșnicie. Altfel, rămîne un fenomen firesc.

Prin umor, oamenii încearcă să restabilească mereu echilibrul fragil dintre încordarea idealurilor lor și indiferența lumii înconjurătoare, convertind critica celorlalți în autocritică. Umorul este autoironic. Critica disproporției dintre scopuri și mijloace devine autocritică discrepantei dintre veleități și capacitate. Are umor cine este în stare să ridă de propriile sale defecte și rătăcirii. De aceea, spre deosebire de glumă, umorul se poate ivi și în fața iremediabilului, în fața propriei morți. Auzindu-și soția, care se ruga de Dumnezeu să-i ierte păcatele, Heine, pe patul de moarte, i-a strigat: „Nu-ți fie teamă, draga mea, are să mă ierte, că doar asta e meseria lui!” În fața iremediabilului nu-i mai rămîne omului decât să glumească pe seama propriei sale neputințe.

Superioritatea spirituală a omului față de nepăsarea naturii se manifestă, mai presus de toate, prin umor. Și tot umorul ne ajută să ne sporim stăpînirea de sine, să respectăm părerea celorlalți, să împiedicăm transformarea adversității în dușmăni, să înlocuim definitiv învingerea cu convingerea.

Fără umor, dialogul degenează în monolog, iar democrația se prăbușește în autocrație.

*

Toate popoarele ajunse la conștiința de sine au umor. Însă istoria a ridicat umorul evreilor la 40°. Adversitatea față de monoteismul lor abstract, față de orientarea lor predictibilă spre viitor, față de neliniștea lor tulburătoare într-un mediu iconolatru, agrar și conservator i-a silit pe evrei să se pună neconștient sub semnul întrebării.

„Omul naturii, agricultorul, este mai puțin omul dialecticii ascuțite și mai mult omul talentului de a povesti cu amănuntul concrete și pitorești. „Omul economiei bănești”, „omul orașului” este omul argumentației logice și stricte. El nu povestește în lungi serii de iarnă rustică. El trebuie să convingă: la început pe cumpărător, apoi, după cine știe cite generații, pe adversarul lui de discuție”.¹ Deprinși să discute în contradicție, să argumenteze și să contrargumenteze, evreii și-au dezvoltat gustul pentru abstracții și concizie, pierzînd în mare măsură sentimentul naturii și al vieții spontane. Pentru un popor care a trăit atîta vreme sub amenințarea pogromurilor, cultivarea rațiunii era și o armă împotriva dezlănțuirii instinctuale a vieții. Aveau nevoie de umor, acest produs suprem al rațiunii, pentru a se acomoda cu ostilitatea mai mult sau mai

NATAN ALTERMAN

Tava de argint

„Statul nu e dăruit poporului pe o tavă de argint”

(Chaim Weizmann)

...Și va fi pace-n țară. O stea sîngerie la hotarul cu fum se va stînge ușor. Și cu inima frîntă, dar dreaptă și vie o să-nțîmpine țara minunea din zori.

Ridicați-n picioare sub bolta-nstelată, sărbătoarea și teama în ea vor năni. ...Or să iasă atunci un băiat și o fată și în fața mulțimii încet vor pași.

În veșminte de rînd și cu cizmele grele vor urca pe cărare tăcuți, ca-ntr-un joc. Încă n-au apucat să se schimbe, să-și spele urma zilei de trudă și-a nopții de foc.

Osteniți, nedormiți, dar sclipindu-le încă roua dulce a virstei pe-obraji brăzdați, s-or opri amindoi neclintii ca o stîncă, fără semn dacă-s vii sau de-au fost impușcați.

Și-atunci țara, cu-o lacrimă-n ochi răsărind, va-nțreba: Cine sînteți? Iar glasul lor greu va răspunde încet: Sîntem tava de-argint, cea pe care vi-i dat Statul vostru evreu.

Vor rosti, și-or să cadă în umbra cărării. Ce-a mai fost va fi scris în Cronica țării.

În românește de SEBASTIAN COSTIN

puțin intensă a celor care îi socoteau mai diferiți decît erau în realitate. Oricum, polemizarea cu ceilalți i-a pregătît să polemizeze și cu ei înșiși. Nici un popor n-a făcut atîta haz de necazurile lui ca evreii. Însă ridicat atît de des la cea mai înaltă tensiune, umorul evreiesc are și un fir, mai subtil sau mai gros, de tristețe, de melancolie, de nostalgie. Tristețea umorului evreiesc ține de faptul că deficiențele luate în deridare sînt remediabile abia într-un viitor imprecis. Se povestește, de pildă, că un evreu a cerut autorității de resort aprobarea să emigreze. Funcționarul care urma să-i completeze actele l-a întrebat unde vrea să plece. Evreul a răspuns că nu știe. Atunci i-s-a dat un glob pămîntesc să aleagă. După un ceas, evreul a adus globul terestru înapoi, întrebîndu-l pe funcționar: „Alt glob n-aveți?”

Aproape două mii de ani, evreul a fost pretutindeni „străinul”. Și nu i-a fost deloc ușor, în toată această perioadă, în care „străin” însemna mult mai des „dușman” decît „oaspete”. Evreul, adică „străinul” sau „diferitul” sau „celălalt”, a intru-chipat, prea adesea, cauza anonimă, necunoscută, nestăpînită, a tuturor relelor, a tuturor calamităților naturale și sociale. „Omul individual știe cine l-a făcut să suferă. Multimea nu poate cunoaște la fel de exact pe autorii suferințelor ei... În astfel de împrejurări, mai mult ca orîcînd, nevoia de a pedepsi nu poate fi totdeauna „orientată” și oamenii simt adesea nevoia de a pedepsi numai decît pe cineva, pentru a-și potoli năduful”.² Evreul a fost mai totdeauna „vinovatul” cel mai lesne de pedepsit. Tînta permanentă a urii arhetipale față de străin, evreii au năzuit neconștient la înlocuirea pumnalului și glonțului cu gluma și umorul. Fiind mereu și peste tot „celălalt”, evreul a simțit nevoia să se auto-cunoască și să se auto-aprecieze. Cei mai mulți au izbutit să se judece cu umor, dar unii, incapabili să se cunoască, au ajuns la ura de sine, la antisemitism, la rușinea penibilă de a fi evreu. Dezvoltarea spiritului critic și, în consecință, a umorului îi poate feri pe evrei de o asemenea prăbușire morală.

Umorul evreiesc se manifestă însă mai ales prin „vorba de duh”, prin „jocuri de cuvinte”, prin ironii și calambururi. Răspîndiți pe tot globul și circulînd dintr-un loc în altul, evreii au fost obligați să vorbească mai multe limbi. Au descoperit astfel, de timpuriu, că limba este principalul mijloc de comunicare, căpătînd, deci, o anumită distanță critică față de ea. Îndeobște, oamenii sînt mai mult stăpîniți de limba pe care o vorbesc decît stăpîni pe ea. Silit să compare mai multe limbi și să traducă dintr-una în alta, evreii au ajuns să-și domine vorbirea și să se intereseze din ce în ce mai mult de studiul ei. De teama acuzației că strică limba națiunii majoritare, evreii au ajuns lingviști iluștri în toate culturile înaintate. Atitudinea metalingvistică a evreilor față de limba pe care o vorbesc explică, în bună parte, frecvența jocurilor de cuvinte în umorul evreiesc.

Socotînd, mii de ani, că prezentul este derizoriu față de viitorul pentru care n-au încetat nici o clipă să militeze, evreii și-au sporit neconștient simțul umorului. Cu atît mai mult cu cît ei nu înțelege prin „prezent” numai deficiențele celorlalți, ci și propriile lor neajunsuri.

Nimeni n-a răz vîrta de el însuși ca evreul.

HENRI WALD

¹ Alexandru Claudian, *Antisemitismul și cauzele lui sociale*. București, 1945, p. 162.
² *Ibid.*, p. 132.

PLEDOARIE PENTRU „PROVOCARE”

A fi evreu în Diaspora înseamnă să aparții unei minorități. Îndoeșor în Germania, această minoritate s-a văzut mereu înfrîntă de intoleranța majorității. Evreii au fost persecutați pentru că erau atlefi. Corect ar fi și sensul acesta: evreii au fost și sînt atlefi pentru că au fost persecutați. Acest greu de înțeles „ALTFEL” este urmărit de cunoscutul critic literar Marcel Reich-Ranicki în apariția editorială amintită în nota de mai jos.

Reich-Ranicki, el însuși de origine evrească, analizează izolarea iudaismului german și a-duce apoi la ideea că diferitele variante ale unor poziții contrare au favorizat și generat chiar: critica prusacă — la Heinrich Heine, melancolie în muncă — la Joseph Roth, agresivitate și provocare — la Kurt Tucholsky, pînă la misticismul Elsei Lasker Schuler.

Scritorii evrei de limbă germană au fost considerați de unii ca „element iritant și provocator”, spune Reich-Ranicki. Acest rol de „ferment continuu” și „corector lăuntric” a fost însă pentru cultura democratică un element vital. Dragostea pentru cei „izolați” și „provocatori” îl face pe Reich-Ranicki să creeze portretele scriitorilor: Ludwig Börne, H. Heine, Ludwig Marcuse, Herman Kesten, Manès Sperber, Friedrich Torberg, Peter Weiss, Erich Fried, Hans Mayer și Jurk Becker. Lipsesc din această serie cîțiva autori din prima jumătate a secolului, cum ar fi

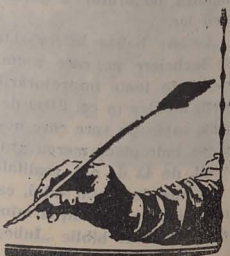
Franz Werfel. Un spațiu alb este lăsat și peste lirică; ar fi de amintit Paul Celan sau Rose Ausländer.

Unele considerații ale lui Marcel Reich-Ranicki despre numărul mic de scriitori evrei de limbă germană contrazic o dată în plus prejudecata antisemită. Evreii prezenți aici sînt, în creațiile lor literare, aproape perfect confundabili literar cu neevreii. Dar situația de izolare în care au fost puși i-a ajutat să ajungă la deosebire de profunde vederi înțelepte. Efectul acestei izolări este, însă, d-părtaea de orizont pentru toți prietenii literaturii.

De exemplu, în opera literară a lui Franz Kafka, pe care Reich-Ranicki îl aminteste, fără a-i dedica însă un capitol propriu, nu apare nicăieri cuvîntul „evreu”. Faptul că Fr. Kafka se consideră el însuși legat de iudaism, iar contemporanii săi vedeau în el un evreu este confirmat de jurnalul său personal. În opera sa găsim experiența ruînării pe motivul marginalizării sociale, colective, pentru faptul de „a fi evreu”. (Este, din păcate, situația multor scriitori evrei — n. trad.)

Traducere de MARC TANNER

* Recenzie apărută în revista de limbă germană „Letter Literatur”, asupra cărții lui Marcel Reich-Ranicki: „Über Ruhestörer. Juden in der deutscher Literatur” („Despre cei care tulbură liniștea. Evreii în literatura germană”, Stuttgart 1989, 200 p.)

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Un dar Statului Israel

Crezînd în valorile eterne ale umanismului, pe care le-a proiectat cu monumentalitate, cu meșteșug, dar și cu un lirism propriu temperamentului său, nelineștii sale, sculptorul iugoslav Ivan Meštrović (1883—1962), care a afirmat că Biblia a constituit un punct de plecare în creația sa, a realizat și mult apreciată statuie din marmură „Moise”, în câteva variante.

Acest „mare fenomen printre sculptori” — cum a fost considerat de către Auguste Rodin — Ivan Meštrović a oferit, cu generozitate, în dar Statului Israel, în anul 1950, de Ziua Independenței, marmura „Moise”, variantă realizată în anul 1925.

Sculptorul a creat pe parcursul vieții — în anii 1918, 1925, 1930, 1932, 1935, 1952, 1953 — câteva statui pe această temă, din diverse materiale, evoluind ca sculptor modern și clasic totodată.

Marmura „Moise” se află acum la „Muzeul Bezalel” din Ierusalim, o reprezentare deosebit modelată, fuziune perfectă între imagine și materie, avînd imprimată o meditație severă asupra existenței, dar și acea predilecție justițiară, exprimînd încredere în adevăr, înțelepciune.

Alăturăm una dintre variantele sculpturii „Moise”, create de marele artist.

■ Ivan Meštrović — „Moise” (marmură)

Conferință internațională

Din „Bar-Ilan. Board of Trustees News Letter” aflăm că la Ierusalim s-a ținut **Conferința Internațională Judaică și a bibliotecarilor israelieni**. Au participat peste 1000 de reprezentanți din mai multe țări: Israel, Statele Unite, Canada, Danemarca, Marea Britanie, Olanda, Italia, Germania. Numeroși participanți au reprezentat „Universitatea Bar-Ilan”.

Isaac Aronson, directorul „Bibliotecii Bar-Ilan”, membru al Comitetului de organizare, a fost ales copreședinte al Programului de Cercetări Judaice, din cadrul secției Bibliotecii.

Conferința s-a ocupat de asemenea de activitatea bibliotecilor speciale și a centrelor de informare, precum și de bibliotecile publice din școli și sinagogi.

Peste 100 de conferențieri au participat la acest program, care a inclus și un Simpozion internațional privind „Literatura evreiască pentru copii”.

Privind cercetările Judaice, dl. Aronson a prezentat, în cadrul Secției Bibliotecii Bar-Ilan, un documentar material privind „Bibliotecile de ieșivot din Israel”.

Alți bibliotecari ai „Universității Bar-Ilan”, incluși în pro-

gram, reprezentînd diverse compartimente ale bibliotecii au susținut referate privind: sistemul de catalogare organizat tematic; tipăriturile ebraice din Insula Djerba; literatura pentru copii în Israel în bibliotecile publice, școlare și din sinagogi, precum și materiale privind istoria bibliotecilor particulare, cu fond de carte ebraică etc.

FACILITĂȚI PENTRU OLIM

Se așteaptă ca în viitorii ani un milion de evrei sovietici să vină în Statul Israel. Statisticile arată că în anul 1989 au făcut Alia 13 000 de evrei sovietici, iar în anul 1990 au sosit în Țara Sfîntă aprox. 200 000 olim.

Correspondenta Debora Libson subliniază faptul că Israelul face față necesităților olimilor, în special ale celor veniți din Uniunea Sovietică.

Pentru a facilita clitatea acestora, un număr crescînd de magazine, în special acelea care vînd articole electrice de import, fără taxe vamale, pentru noii olim, afișează în vitrine informații și în limba rusă, iar alte magazine au la dispoziția cumpărătorilor personal pregătit în limba rusă. Mai mult chiar, etichetele mărfurilor de larg consum sînt tipărite și în limba rusă.

Pentru a-i familiariza pe emigranți cu aspectele bancare, băncile au editat broșuri în limba rusă, iar fiecare sector bancar dispune de personal știutor al limbii ruse.

Este interesant de subliniat faptul că „Israel Discount Bank” a emis cărți de credit care au tipărit imnul național al Statului Israel — Hatikva — în limbile ebraică și rusă, precum și în transliterare.

Există o presă israeliană în limba rusă, care apare săptămînal și lunar, iar în prezent apare un cotidian, fondat de Robert Maxwell, redactor E. Kuznețov, fost „Asir Tion” („arestat pentru sionism”) în U.R.S.S.

Pe scară largă reclama se face în paralel, în ebraică și rusă. Televiziunea oferă programe cu subtitrare în limba rusă.

„Teatrul Khan”, din Ierusalim, a anunțat spectacole cu translație simultană în limba rusă. Directorul teatrului, Danny Alter, socotește că acest mod de vizionare va atrage un număr considerabil de noi emigranți, care au totodată și o reducere de 50% la cumpărarea biletelor.

Cinemateca din Ierusalim a fost finanțată cu 25.000 de dolari pentru a subtitra în limba rusă un număr de filme israeliene: „Vara Aviei”, un film de largă circulație; „Blues la sfîrșit de vară” și „Ei au fost zece”, care portretizează pionierii anilor 1880 s.a.

Se apreciază că fondurile primite vor fi utilizate pentru subtitrarea a șase filme. Filmele vor rula la cinematheca din Ierusalim, Tel Aviv, Haifa, unele centre comunitare, ulpane și centre de absorbție din întreaga țară.

Aceste inovații, introduse în mai toate domeniile socio-cultu-

rale, pe lîngă considerente comerciale sînt, fără îndoială, rezultatul dorinței sincere de a veni în ajutorul noilor emigranți în perioada grea de clitare.

În ciuda problemelor de moment — locuință și servicii — există o stimulare care plutește, o credință, o conștiință a potențialului la ceea ce această alia înseamnă pentru Statul Israel.

Un congres la IERUSALIM

Rabini, medici, sociologi, juriști și mulți laici interesați de această problemă au participat la un congres care a avut loc la Ierusalim, cu tema: „Bătrînețea și iudaismul”. Cu cît trăiesc mai mult, cu atît oamenii din vremurile noastre sînt mai drastic confrunțați cu problemele grave ale îmbătrînirii și ale bătrîneții. Mulțumită medicinei, actuala durată medie a vieții este mult mai mare decît înainte, dar, implicit, cresc și problemele de îngrijire a bătrînilor. Iudaismul ne învață că omul bătrîn trebuie respectat. În Biblie se spune: „În fața unui om bătrîn să te ridici și pe cel în vîrstă să-l cinstești” (Leviticus, 19, 32).

Aceasta-i o importantă linie directoare. Omul bătrîn nu este, cum sună o expresie macabră, „fier vechi”, care rugineste și nu mai este luat în seamă. El trebuie privit și tratat cu respect.

În cadrul Congresului s-a ajuns și la discutarea unor importante întrebări privitoare la moarte. Unul dintre participanți, rabinul și profesorul american Moshe Tendler, a vorbit despre dreptul de a muri în demnitate. El a subliniat, printre altele, că o eutanasiu activă este, potrivit legii religioase evreiești, strict interzisă. Nimeni nu este stăpîn pe viață și pe moarte, în afară de singurul Dumnezeu. Și de aceea, nici un medic nu are voie să-i facă vreunui pacient „injecția izbăvitoare”, care să pună capăt vieții acestuia. S-a emis însă părerea că ar trebui respectată, totuși, dorința unui muribund de a nu mai fi chinat cu intervenții medicale dureroase, ce n-ar mai fi de folos. Obiectivul primordial rămîne însă menținerea calității vieții. Acolo unde aceasta nu mai poate fi realizată, eutanasiu pasivă ar fi, eventual, permisă.

BEN ZIMET și cîntecul idiș

■ Ben Zimet și Talila — protagoniști ai cîntecului evreiesc

S-a născut la Anvers dintr-o mamă germană și un tată polonez. „Eu sînt evreu polonez din Anvers” — spune el, arătînd că războiul l-a minat în Corze, după război a ajuns în Canada, iar activitatea sa l-a purtat din sala Olympia, în toată lumea; căci el s-a dedicat, prin spectacole și turnee, discuri și filme, melodii și poeme, renașterii cîntecului idiș.

Ben Zimet dezvăluie spațiul de suflet și trăire al acestui cîntec, de peste 20 de ani. La începutul anilor '70, pentru cea mai mare parte dintre francezi idișul era un mister, ca să nu spunem un ansamblu de sunete venite de pe o planetă străină. Spre a impune acest repertoriu în Franța, drumul nu a fost deloc ușor. Mai întîi în sălile din cartier, apoi, cu Eve Griliquez, la Teatrul Mouffetard. De acolo, o trecere la Olympia, un sezon la Teatrul La Bruyère, un festival, luat cu asalt de public, la Centre Pompidou și așa mai departe, auditorii devenind din ce în ce mai numeroși și con-

vinși de vitalitatea și vigoarea culturii idiș.

„Yidish in America”, noua piesă pe care Ben Zimet o interpretează cu Talila, se înscrie astfel pe linia succesorilor precedenți: „Cantori in idiș” sau „Cîntece și povestiri din yidishland”. El consideră revigorarea idișului ca factor de studiere și recuperare a identității. Vehicul de cultură, limba și muzica sînt totodată scopul și instrumentul acestei cercetări — sub rezerva de a delimita clar ceea ce vine din adîncul sufletului de ceea ce reprezintă un fenomen legat de modă, deci, prin definiție, pasager.

La începutul anilor '70, el a trecut de la repertoriul anglosaxon la repertoriul idiș, ca urmare a unei veritabile prize de conștiință, a unei autentice cristalizări asupra culturii sale evreiești.

Uneori, Ben Zimet obișnuiește să citeze din Kafka: „Cînd un om vorbește sau cîntă în idiș, el se transformă, devine un alt om”.

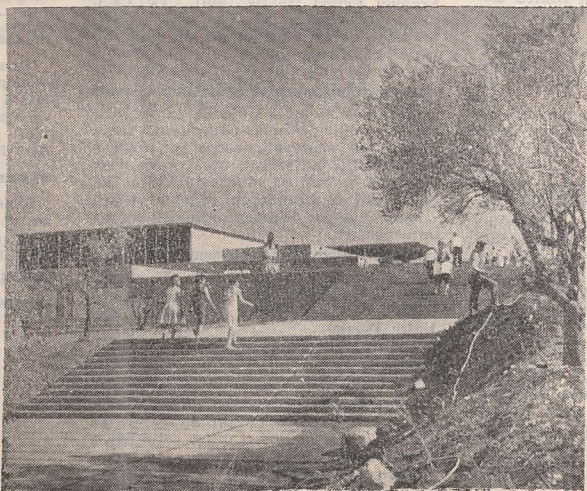
O acropolă a artei: MUZEUL ISRAELULUI

S-au împlinit 25 de ani de la înființarea „Muzeului Israelului”. Această aniversare coincide cu deschiderea clădirii „Nathan Cummings” atribuită gîzduirii artei secolului al XX-lea, precum și organizării unor expoziții individuale de pictură ca: „Anselm Kiefer, Christian Boltanski s.a.”.

Clădirea Cummings, înălțată cu această ocazie, adaugă cca. 16.000 de m² posibilităților de expunere ale Muzeului, permițînd astfel o permanență în prezentarea unor exponate postimpresioniste, datînd din secolul al XX-lea, precum și a unui însemnat număr de sculpturi, care pînă la această dată nu au mai fost expuse.

Tot în acest spațiu vor fi găzduite opere de artă contemporană, atît ale pictorilor din afara țării cît și din Israel.

Considerat „un rezervor de artă și cultură”, „Muzeul Israelului”, în cei 25 de ani de existență, a fost dedicat, cu preponderență, istoriei arheologice și artistice a Orientului Mijlociu, inclusiv „componenta islamică”. Colecția arabă, care include lucrări în sticlă, bijuterii, opere de artă și produse artizanale, a suscitat o atenție deosebită.

■ Muzeul Israelului

DR. JEAN ANCEL

Soluționarea problemei evreiești în Basarabia și Bucovina, iunie-iulie 1941 (fragmente)

(Urmare din nr. 712)

Intre timp, mașinile blindate au fost identificate ca fiind germane, nu sovietice. O mulțime de țărani au venit la locul execuției. În curtea ghetoului, ploaia amestecată cu sînge forma o baltă roșie. Unul dintre sergenți, ajutat de un țaran, a început să încarce cadavrele în căruțe, ca să le ducă la groapă. O parte dintre evreie erau încă în viață, dar au fost totuși aruncate în groapă. Peste 400 de evrei au fost uciși în acest fel la Teleșeni⁹⁴.

Descrierea execuției într-un sat românesc este destinată doar pentru a servi ca exemplu al mijloacelor, tehnicilor și atmosferei tipice pentru Holocaustul din România de est: lipsa de prevedere (în special în ce privește îngroparea cadavrelor), precum și improvizarea și brutalitatea din partea jandarmilor și a populației.

S-au folosit uneori metode mai organizate, care au fost, poate, influențate de tehnicile germane (probabil, cele ale Einsatzgruppe D care opera în zonă). Totuși, chiar așa-zisele metode „organizate” prezentau anumite particularități. La Bălți, de exemplu, un pluton de jandarmi a fost format pentru scopul specific de a omorî evreii localnici. Comandantul plutonului a primit ordine clare asupra felului de a proceda la exterminarea celor 80 de evrei din oraș:

„Înainte de sosirea evreilor, maiorul Boulescu mi-a spus ce să fac: evreii vor fi executați în grupuri de câte 10. Trebuie să dau fiecăruia o cazma ca să-și sape mormîntul. După aceea, le voi ordona să-și ingenucheze cu fața spre groapă. Mi-a spus și că, la un semnal ce-l voi da cu trîntit, soldații de sub comanda mea să deschidă focul. Am executat ordinul. În acest moment unul dintre evreii a întors capul spre plutonul de execuție, dorind să privească moartea în față. Comandantul poliției, Agapie, l-a văzut și a strigat la el, umilindu-l cu trivialități și i-a spus să se întorcă”⁹⁵.

Același gen de crimă organizată s-a petrecut la Derineu (jud. Orhei), unde 25 de evrei au fost duși la un șant anti-tanc în afara comunei și aliniați în fața șantului, fiecare cu un jandarm în spate, care l-a împușcat⁹⁶. În satul General Poștaș, în Basarabia, jandarmii au escortat un grup de zece evrei la o distanță de doi km de locul execuției. Aici, altă grupă i-a preluat, i-a dus la șant și i-a împușcat⁹⁷. La Brăveica, șeful de secție local, Ivan Stoenescu, a format un pluton de execuție special, ordonând șefilor de post de sub comanda sa să se prezinte în aceeași zi „pentru a participa la execuția prin împușcare a unui grup de 40 evrei”⁹⁸.

Atît metodele organizate, cît și cele improvizate, ca și cele de care ne vom ocupa mai departe au fost foarte eficiente. Comandantul legiunii Orhei a reușit să „extermine întreaga populație evreiască din județ”⁹⁹. A numit și pe unul din șefii de secție să asigure executarea ordinelor de eliminare a evreilor. În localitățile unde evreii nu fuseseră încă lichidați, a atras atenția asupra faptului că „primarul veghează și, oriunde observă slăbiciune din partea ofițerilor de rezervă, să intervină și să-i pedepsească”¹⁰⁰.

Una dintre metodele preferate de jandarmi era aplicarea foarte strictă a instructajului primit de la armată în privința deschiderii focului. De exemplu, ordinul „avioane inamice”, indicînd că fiecare soldat trebuie să se arunce imediat la pămînt a fost ales drept mesaj codificat pentru ca ofițerii să deschidă focul asupra unor mici grupuri de evrei care, conform ordinului, se aruncaseră pe jos¹⁰¹. Problemele au devenit înfinat mai complicate cînd erau prezente femei, neobișnuite cu ordinele armatei. Din aceeași categorie de metode de exterminare făcea parte o tactică împiedînd simularea unui atac inamic contra escortei. Unul dintre jandarmi striga: „atac inamic”¹⁰² și toți deschideau focul instantaneu asupra evreilor încremeniți. Opt evrei au fost împușcați în acest fel la Sărăteni, de exemplu. Uneori se deschidea focul contra evreilor în marș¹⁰³. Sute de evrei, în grupuri mici, au fost uciși în acest fel.

Erau și jandarmi care simulasă o conduită mai „umană”. Șeful postului de la Biești a sfătuit sase femei evreice pe care le-a scuturat de la sat: „Odihniți-vă, fiindcă drumul e lung” și apoi a strigat jandarmilor: „Foc, băieți!”¹⁰⁴. La Ceneșuți, Dumitru Gavrilă, comandantul sec-

ției de jandarmie, împreună cu jandarmii săi, a escortat 27 de evrei în afara satului și le-a spus să se așeze ca să se odihnească. Imediat însă, a ordonat jandarmilor să tragă. A examinat el însuși victimele și a tras cu propriul său revolver în cei care mai respirau¹⁰⁵.

Viteza cu care jandarmii au acționat în execuția evreilor a creat unele probleme, și ele rezolvate în mod special. De citeva ori, cînd frontul se apropia foarte repede de un sat oarecare în care jandarmii intraseră în urma armatei, ca la Horodîștea, șeful nu a putut să ucidă evreii pe care i-a găsit acolo (șapte la număr) fiindcă s-a temut că împușcările vor alerta unitățile combinate inamice din apropiere. A transferat imediat pe cei șapte evrei la Mineni, unde au fost împușcați pe loc¹⁰⁶. Din același motiv, 15 evrei de la Susleni pe Nistru au fost duși la Vrapova. Totuși, nu toți jandarmii au acceptat pierderea unei ocazii de a omorî evrei. Unii au fost foarte inventivi, ca, de pildă șeful de post de la Negureni: a prins 16 evrei, a ales o pivniță și i-a dus unul cîte unul să-i ucidă. Doi șefi de post dintr-un sat învecinat au venit să-l ajute „ca să se amuze”¹⁰⁷. Șeful de post din Alcedar a strigat cu mîna lui un evreu, apucînd ca puștile făceau prea mult zgomot¹⁰⁸.

Trebuie spus că nu toți jandarmii se bucurau să omoare evrei. Uneori șefii transferau evreii găsiți în raza postului lor cu speranța că alții vor face această muncă murdă. Cea mai vie descriere e cea a șefului de post Constantin Brătie, care a participat la asasinarea evreilor de la Negureni și a doi evrei la Alcedar.

A găsit doi tineri evrei în satul său și i-a trimis comandantului de la Alcedar, care i-a trimis înapoi. Bradie i-a dat apoi pe mîna unui sergent, Petru Dinconu, spunîndu-i: „fă ce vrei cu ei”. Tinerii evrei, în vîrstă de 17-18 ani, conștienți că moartea lor era arănată, l-au rugat pe Diaconu să aibă milă de ei, la care el le-a răspuns: „Dumnezeu să aibă milă de voi” și i-a împușcat¹⁰⁹.

Nu toți evreii au fost împușcați pe loc. Unii au fost arestați în zonele rurale sau chiar scoși din ghetou și menținuți în viață chiar citeva luni — meșteșu-

garii evrei fiind folositori pentru comandanții jandarmiei. În casa lt. col. Nicolae Caracas, de la Chișinău, cîteva blănuri evreie, scoși, din ghetoul din acest oraș, au recușut haine de blănă furate de la evreii din acel ghetou¹¹¹.

Meșteșugarii evrei au lucrat în orașele din Basarabia (și la Cernăuți) după exterminarea și deportarea majorității evreilor indigeni. Evreii de la Baniia pe Siret și Seletin (Bucovina) care au sosit la Hotin în octombrie 1941 au găsit acolo 24 de evrei localnici — meșteșugari ne-deportați încă fiindcă populația românească și autoritățile aveau nevoie de ei.

INGROPAREA

Poate părea curios, dar cea mai serioasă problemă pentru jandarmii asasiני era îngroparea și nu executarea evreilor. În ochii lor, asasinarea era o treabă „curată”, în opoziție cu îngroparea¹¹². Îmbrăcați în uniforme lor imaculate, cu ceapazuri albe și cizme lustruite, făceau toate eforturile pentru a evita să-și murdărească mîinile și cizmele.

Într-un raport expediat de șeful poliției de securitate și SD lui Ribbentrop, la 30 octombrie 1941, inclus printre primele cinci rapoarte ale Einsatzgruppen, el declară:

„Românii nu au nici o metodă în modul cum tratează evreii. Nu se pot ridica obiecțiuni contra numeroaselor execuții de evrei, dar pregătirile tehnice și execuțiile propriu-zise sînt total inadecvate. Românii lasă de obicei cadavrele victimelor acolo unde au fost împușcate, fără a încerca să le îngroape. Einsatzkommando a dat instrucțiuni poliției românești pentru a proceda mai sistematic în acest sens”¹¹³.

SS și Sonderkommando și chiar unii din ofițerii Wehrmacht-ului au protestat împotriva a ceea ce denumeau lipsă de reflecție. Sistemul de a forța evreii să-și sape singuri groapa nu era, totuși, adoptat în general, deoarece tactica jandarmilor era să-i omoare prin surprindere și subterfugiu, cu rapiditate, împiedînd orice înștiințare prin obligarea lor de a-și sapa groapa. Totuși, au folosit deseori tranșee (antitanc sau altele) rămase din zilele dinaintea războiului cu sovieticii. Ei obligau apoi civilii să acopere cadavrele cu pămînt înainte de a aduce alt grup de victime la locul execuției.

(Va urma)

⁹⁴ „Act de acuzare contra 19 comandanți”, *ibid.*, p. 207-208.

⁹⁵ „Act de acuzare contra comandantului legiunii de jandarmi Bălți, M. Bou-

lescu și a comisarilor acuzați de colaborare cu unități SS pentru asasinarea a 80 de evrei și a unui număr de ostateci evrei: construcția lagărului Răulești, 12 aprilie 1948”, *ibid.*, doc. 25, p. 271-272.

⁹⁶ „Mandat de arestare pentru V. Eftimie”, *ibid.*, p. 447.

⁹⁷ „Act de acuzare contra lt. colonel Caracas”, *ibid.*, p. 342.

⁹⁸ „Act de acuzare contra 19 comandanți”, *ibid.*, p. 207.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ *Ibid.*

¹⁰¹ „Mandat de arestare contra cpt. I. Adamovici, ofițeri de rang mic, sergenți, comandanți de secții și posturi de jandarmi din Legiunea Orhei, în total 37 de acuzați de aplicarea ordinelor de exterminare a evreilor din sate și de inventare a noi moduri de exterminare pentru a satisface instinctele lor sadice: 1950” (în cont., „Mandat de arestare pentru cpt. de jandarmi de la jandarmia Orhei”, *ibid.*, p. 470).

¹⁰² *Ibid.*, p. 467.

¹⁰³ „Mandat de arestare pentru V. Eftimie”, *ibid.*, p. 455.

¹⁰⁴ „Mandat de arestare pentru cpt. de jandarmi Adamovici”, *ibid.*, p. 513.

¹⁰⁵ „Al doilea mandat de arestare contra cpt. Popoiu”, *ibid.*, p. 497.

¹⁰⁶ „Mandat de arestare pentru cpt. de jandarmi Adamovici”, *ibid.*, p. 513.

¹⁰⁷ „Mandat de arestare a doi cpt. din jandarmia Orhei”, *ibid.*, p. 463.

¹⁰⁸ *Ibid.*, p. 464.

¹⁰⁹ *Ibid.*, p. 455.

¹¹⁰ *Ibid.*

¹¹¹ „Act de acuzare contra lt. col. Caracas”, *ibid.*, p. 336.

¹¹² „Act de acuzare contra 19 comandanți”, *ibid.*, p. 211. În ziua sosirii la Ciuperceni, jandarmii au arestat evreii din sat — 12 la număr — și, după cîteva ore, i-au împușcat. Totuși, cele 20 de cadavre au fost lăsate neîngropate la marginea satului („Al doilea mandat de arestare pentru cpt. Popoiu”, *ibid.*, p. 498).

¹¹³ Nuremberg Documents, NO-2651. Lt. Popoiu a găsit pe moșia sa o familie de trei evrei. A ordonat comandantului jandarmiei să-i impună și cei trei au fost îngropați de țărani într-o tranșee nu departe de moșia lui („Al doilea mandat de arestare pentru cpt. Popoiu”, Documents, vol. VI, p. 499).

DECESE

În cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înmormîntați, în perioada 1 — 31 martie 1991, următorii:

Gogan Ita (94 ani), Bdul 1 Mai nr. 191; Calmy Alfred (75), Bdul Gh. Dimitrov nr. 180; Lazarovici Mariesi (80), str. Maria Rosetti nr. 47-19; Waisman Lilina (79), str. Tohani nr. 15; Felix Herman (76), str. I. S. Bach nr. 13; Schwartz Paul (67), str. Dr. Herescu nr. 3; Goldstein Marcel (85), str. Băiceni nr. 5; Wolf Edith (37); Barber Ana (86); Schwarzenberg Rebeca (86), Cămin „Martin Băluș”; Schreier Iosif (91), Piața Sf. Voievozi nr. 2; Alterescu Mina (80), str. Riul Doamnei nr. 5; Sterenberg Michel (62), Bdul I. B. Tito nr. 35; Salem Hary (63), Șos. Colentina nr. 2; Cazacu Perla (93), Cămin „Amalia și Sef Rabin dr. Moses Rosen”; Kahane Sigfried (88), Bdul Dimitrie Cantemir nr. 23; Pietraru (Goldstein) Andrei (72), Bdul Dinicu Golescu nr. 41; Sufrin Carolina (81), Gura Vadului nr. 6; Leipziger Ozias (72), str. Brezoianu nr. 13; Spiegler Antoinette (68), Bdul Magheru nr. 43; Nusem Meiridel (78), str. Maria Rosetti nr. 35.

În cimitirele comunităților evreiești din țară, în trimestrul I, 1991, au fost înmormîntați:

ALBA IULIA. Bruckman Ana (90 de ani); Roth Ludovic (79). ARAD. Berger Elena (90 de ani); Biksz Elena (90); Eibenschütz Margareta (82); Ferenczi Olga (80); Grosz Francisc (63); Löwinger Ștefan (90); Mandl Irina (95); Weiss Vilhelm (86). BOTOȘANI. Aizic Aizic (60). BACĂU. Bercovici Itic (50 de ani); Dutman Leon (51); Karniol Ana (84). BRĂILA. Moscuca Belina (87 de ani); BRĂSOV. Loeb René (85 de ani); BUZĂU. Weiner Fany (68 de ani). CONSTANȚA. Gheiberg Haim Idel (83 de ani); Goldstein Helga (56); Guran Iety (80). CLUJ-NAPOCA. Salamon Isaac (83 de ani). CRAIOVA. Crețu Rebeca (81 de ani). DEVA. Löbl Laszlo (87 de ani); Max Iolan (84); Radu Eugenia (70). DORHOI. Boxer Moise (71 de ani);

Dascălu Aron (85); Reghenstreif Herșcu (93) (din Mihăileni). FOCSANI. Vaisler Bela (92 de ani). GALAȚI. Ledeanu Avram (83 de ani). GURA HUMORULUI. Schlăgel Janette (78 de ani). HUSI. Steinberg Reghina (88 de ani). IAȘI. Burăh Hena (83 de ani); Croitoru Avram Iancu (89); Leibu Eli (70), (decedată la Sucele); Rabinovici Freida (82); Sapsa Leiba (78); Startz Moisés Solomon (88); Solomon Etia Tivia (71). LUGOJ. Bloch Daisy (65 de ani); Drach Andrei (82); Fodor Tiberiu (71), (din Israel — Așkelon). ORADEA. Gelberger Paula (90 de ani); Rottenberg Terezia (68); Steinberger Margareta (91); Vanya Irma (87). PIATRA NEAMȚ. Bercovici Strul-Leib (81 de ani). PLOIEȘTI. Comănci Paula Peretz (81); Reiningher Iosif (83); Bercovici Ida (84). RĂDAUȚI. David Roza (74 de ani). REȘIȚA. Landesman Adolf (83 de ani); Robicek Rozalia (74), (din Boceș). ROMAN. Esanu Iancu (87 de ani); Snaiderman Strul (75). SATU MARE. Weinberger Bela (84 de ani). SALONTA. Frenkel Emma (85 de ani). TULCEA. Eibenschütz Tiberiu (84 de ani). TIMIȘOARA. Cohen Gabriel (85 de ani); Eibenschütz Elena (89); Erger Ferdinand (63); Ladner Rozalia (76); Szabo Olga (83).

Duminică 26 mai, orele 12, la cimitirul evreiesc din Soseaua Giurgiului, comemorăm pe scumpul nostru soț, tată și bunic LUPU ELNER și pe scumpă noastră soră și mătușă ANA LUSTIG, dispăruți atît de dureros din mijlocul nostru. Amintirea lor rămîne neștearsă în inimile noastre.

S-au împlinit nouă ani, la 27 martie 1991, de la decesul scumpei noastre mame KOHN SALY, născută Lieberman, din Vatra Dornei.

Va trăi mereu în amintirea noastră, Bianca și Paul.

Soțul anunță, cu aceeași durere în suflet, că s-au scurs 12 ani de la greaua despărțire de scumpa și draga soție BIKI ISACEANU, căreia îi aduc un pios omagiu.

Neșterse amintiri însoțesc trecerea a 20 de ani de la despărțirea de dragul nostru IONAS FRAIER — Piatra Neamț. Pios omagiu din partea copiilor, nepoților și strănepoților.

La trecerea a 20 de ani de la moartea dragilor noștri ICHIL (Moritz) și NETTE IUSTER evocăm cu recunoștință luminosa și binecuvîntata lor amintire. Fiii, nurorele, nepoții, strănepoții.

La 4 Nisan s-au împlinit cinci ani de cînd am pierdut pe scumpa mea soră CHARLOTTE EPSTEIN, născută JAHR, din Rădăuți. Pios omagiu.

Pios omagiu omului de omenie, dr. IANCU BLECHNER, Vatra Dornei, decedat la Nahariya la 11 aprilie. Adela — soție, Marie, Leon — frați, Morely, Marian, Reka, Nuța — copii, Noemi, Daniel, Ron — nepoți, Ada, Mendel — cumnați.

Gina — soție, cu întreaga familie comemorăm 9 ani de la moartea jubitului nostru profesor ARON IACOB. Comemorăm 10 ani de la moartea dragului nostru frate, farmacist HERESCU MOISE. Pios omagiu, duioase amintiri.

Reamintim, cu durere, că s-a scurs un an de la prematura stingere din viață a devotatei noastre prietene DORICA ȘNEER — Iași — Haifa, om cu alee calități. Anuța și Sely.

VIZITA UNEI DELEGAȚII A ORGANIZAȚIEI „JOINT“

În zilele de 12—15 aprilie 1991, o delegație a conducerii superioare a „Joint“-ului a fost oaspetele Federației Comunităților Evreiești din România.

Șeful delegației a fost ambasadorul Milton Wolf, iar din delegație au mai făcut parte d-ii Andrew Tisch, copreședinte al DDAC, Ted Comet, subdirector general al organizației și dr. Zvi Feine, directorul pentru România al „Joint“-ului.

În cadrul serviciului religios de Kabbalat Șabat din seara de vineri 12 aprilie, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a adresat delegației mulțumiri pentru faptul că a acceptat invitația de a vizita obștea evreiască din România.

Această vizită este cu atât mai necesară — a spus dl Șef Rabin — cu cât în fața „Joint“-ului se ridică probleme arișe.

Pe de o parte, o minune dumnezeiască s-a întâmplat: porțile altădată ferecate ale Uniunii Sovietice s-au deschis iudaismului din U.R.S.S., ținut în cumpănită captivitate, într-un proces de asimilare forțată religioasă și națională, ce părea că nu mai are vreun remediu și care ducea la dezintegrarea vertiginoasă a obștii evreiești din această țară, aruncând trei milioane de evrei în prăpastia disperării. Miracol de necrezut: două sute de mii de evrei sovietici au și ajuns, în 1990, în Țara Făgăduinței; alți trei sute de mii vor ajunge, cu ajutorul lui Dumnezeu, în acest an și așteptăm cu toții, cu sufletul la gură, peste un milion de evrei sovietici, care vor face Alia în proximități.

Pe de altă parte, frații noștri din Etiopia, cu care n-am avut nici o legătură de trei mii de ani încoace, de pe vremea regelui Solomon și pe care îi credeam dispăruți în negura vremurilor, iată-i ajungând și dinși la limanul Israelului, reînnoind legătura cu trecutul și tradiția și înconlindu-se în rîndurile eternului popor evreu.

Ne frecăm la ochi, nu ne vine a crede și exultăm de bucurie, dar răspunderea tuturor este gigantică. Locuințe și locuri de muncă, reeducare iudaică pentru sute de mii de nou veniți în cursul unui singur an într-o țară mică, primejdii de dușmani și care luptă pentru existență, acestea constituie o sarcină care implică minuni. Un efort de neînchipuit și sacrificii fără număr se impun pentru a putea absorbi pe frații care se întorc acasă și „Joint“-ul, odată cu toate marile organizații mondiale evreiești, cu comunitățile noastre din întreaga lume, participă cu trup și suflet la această „imposibilă misiune“ și o face, totuși, posibilă.

Pe de altă parte, noi, rămășițele evreilor din România, care datorăm acestei nobile organizații „Joint“ o nelimitată recunoștință, avem în fața noastră grele probleme economice. Ne bucurăm de libertate deplină și de sprijin din partea guvernului și poporului român. Perioada pe care o străbatem, împreună cu întreaga națiune, este însă dificilă și acest lucru este cunoscut.

Întreținem în continuare restaurantele noastre rituale, căminele de bătrâni; acordăm ajutoare de care se bucură evreii vîrstnici, bolnavi, cei mai mulți dintre ei lipsiți de familie, care fie că au fost arie la Auschwitz, fie că au murit de foame și boli în Transnistria, fie că au pierit în pogromuri; ajutam pe bătrînii ai căror copii au făcut Alia spre Israel și ei au rămas aici. Toată această acțiune, de care „Joint“-ul, împreună cu Federația noastră s-au îngrijit printr-un minunat program, se clatină.

Creșterea prețurilor, scăderea puterii

de cumpărare a monedei naționale sînt unele dintre aspectele crizei prin care trecem.

Ei bine, tocmai în aceste momente, minunea revenirii milioane de evrei în Israel are și un revers al medaliei: nevoia de a reduce masiv toate celelalte cheltuieli din lumea evreiască, spre a putea face față istoriceii răspunderi care ne incumbă tuturor.

Aceasta este scopul vizitei distinșilor conducători ai „Joint“-ului la comunitățile noastre. E o misiune foarte grea, căci nu vedem ce s-ar putea reduce din bugetul nostru de asistență, care acoperă nevoile minimale ale unei categorii de asistați, buget de supraviețuire și nimic mai mult.

În același timp, instituțiile noastre de cult (sinagogi, cimitire, băi rituale etc.), de cultură iudaică (Talmud Tora, revistă, calendar, program de prelegeri în Capitală și în țară, Editura „Hasefer“), pe care le-am întreținut tot timpul din mijloace proprii, sînt acum grav amenințate, întrucît rezervele noastre bănești se „topesc“ pe zi ce trece din cauza inflației.

Din aceeași cauză, contribuția de circa 20% la bugetul de asistență nu mai avem posibilitatea s-o menținem. Un mare semn de întrebare stă în fața noastră în ceea ce privește continuarea existenței instituțiilor noastre și, ca atare, din lipsă de mijloace, nu mai poate veni în considerație contribuția noastră la bugetul de asistență!

Probleme grele și îngrijorătoare. Nu mai e cazul să le dezbătem la New York, să ne ferim de „urechi“ indiscrete. Oamenii noștri trebuie să știe ce se întâmplă, iar „Joint“-ul să cunoască realitatea și răspunderile ce-i incumbă.

Cunoaștem spiritul admirabil de solidaritate umană, de fraternitate iudaică, de generozitate impresionantă, de respectare a demnității umane, spirit de care dă dovadă această organizație și sîntem conștienți că, pînă la urmă, se va întâmpla iarăși minunea de... Hanuca. Picul de lumină a ajuns să dea lumină pentru opt zile. Tot astfel, cifrele bugetare, care, în aparență, nu mai ajung să acopere nevoile noastre, se vor... umfla în același ritm cu inflația și astfel se va găsi modalitatea ca și noi să ne bucurăm în continuare de această solidaritate.

În cuvîntul d-sale, ambasadorul Milton Wolf a mulțumit pentru frumoasa primire, l-a omagiat, prin cuvinte pline de căldură, pe dl Șef Rabin și pe ceilalți conducători ai Federației și a încredințat că „Joint“-ul se va strădui să asigure, și de acum înainte, ajutoarele pentru frații și surorile din România, astfel încît existența lor să nu fie pusă sub semnul întrebării.

Simbatic seara, a avut loc o seară muzicală oferită de tineretul evreu, prin corurile și orchestra Federației, manifestare care s-a bucurat de un real succes.

Duminică 14 aprilie, delegația a luat parte la solemnitatea celei de-a 43-a aniversări a proclamării Statului Israel, manifestare ce a avut loc la Templul Coral din București.

În aceeași zi, membrii delegației au vizitat instituțiile de cult, cultură iudaică și asistență socială ale Federației Comunităților Evreiești.

Luni 15 aprilie, delegația, împreună cu Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen și cu dl ing. Th. Blumenfeld, secretar general al F.C.E., au vizitat comunitățile noastre din Bacău, Buhuși, Piatra-Neamț, Fălticeni și Botoșani, unde au fost întîmpinați cu multă căldură de membrii comunităților respective.

În aceeași zi, delegația a părăsit țara.

toți cititorii. Eu consider că aceasta aduce o contribuție în plus și de mare importanță la valoarea cărții. O parte dintre personalități, chiar și unele de talia unui „Sculener Rabi“, ar risca să se cufunde cu ușurință în abisul uitării. Ai făcut foarte bine că le-ai evocat în scris — și din punct de vedere istoric și din cel al respectului ce le datorăm.

Nu-mi rămîne decît să-ți exprim, din inimă, sincerele mele felicitări, cu prilejul încheierii acestei sfinte lucrări. Felicitări și Dumnezeu să-ți dea tie, împreună cu soția, care te însoțește de mulți ani pe cărările vieții, ani mulți cu sănătate și fericire. Să ai parte de bucurii de pe urma muncii și satisfacții pentru ceea ce faci.

Să-ți deschidă Dumnezeu comoara Sa cerească și să te binecuvînteze cu tot binele.

Cu prietenie și cu prețuire,

I. RANDT

VIZITĂ

Marți, 2 aprilie a.c., dl David Burgess, reprezentantul Secției Drepturile Omului și Probleme Umanitare din Departamentul de Stat al S.U.A., a făcut o vizită

Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Întîlnirea s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

AMBASADORUL ISRAELULUI

DLUI DR. MOSES ROSEN

Șef Rabin al evreilor din România
BUCUREȘTI

Stimate dle Șef Rabin,

Vă transmit știrea pe care am primit-o de la Ministerul de Externe din Ierusalim, care cere să vă comunicăm:

„Printre cei care au aprins torțele la solemnitatea de comemorare care a fost organizată la Muntele Amintirii în ajunul Zilei Holocaustului și a Eroismului s-a numărat și un supraviețuitor din Holocaustul evreilor din România, care a aprins torța în amintirea celor asasiinați în Basarabia, Bucovina, Transnistria precum și în amintirea martirilor pogromurilor din București și Iași, la împlinirea a 50 de ani de la pătunderea trupelor naziste (și ale României fasciste) pe teritoriul Uniunii Sovietice“.

Cu stimă,
Zvi MAZEL

SERI DE SĎDER ÎN COMUNITĂȚILE NOASTRE

TIMIȘOARA

Cele două seri de Seder s-au desfășurat în acest an la restaurantul ritual, într-un cadru festiv, în deplina libertate spirituală ce o avem de a putea prăznuici acest eveniment de covîșitoare importanță în actul de constituire a națiunii.

În prezența a 135 de enoriași, în prima seară și 90, în seara a doua, dl. prim rabin dr. Ernest Neumann, în calitate de mesader, a parcurs într-un mod captivant fiecare pasaj al străvechii noastre Hagade, scoțînd în evidență faptul că eliberarea din robia egipteană este un simbol etern valabil pentru eliberarea din robie a tuturor popoarelor asuprite, nutritoare de veșnică speranță.

Întreaga asistență, în cadrul căreia s-au numărat — în prima seară de Seder — și 22 de studenți din Israel, a participat activ la desfășurarea acestei frumoase și tradiționale festivități.

Corul Talmud Tora a contribuit, prin interpretarea celor mai expresive și captivante pasaje, la crearea ambianței cuvenite acestor neuite seri de Seder.

Coresp. EISER FRANCISC

IAȘI

Localul restaurantului ritual a găzduit și în acest an primele seri de Pesah, avîndu-l mesader pentru a douăzeci și cincea oară pe dr. Simion Cauffman. În altă sală a oficiat dl Tvi Hers David. Corul comunității a participat la desfășurarea ritualului, întîlnind cîntece specifice, tradiționale.

În deschiderea serii au luat cuvîntul dr. Simion Cauffman, președintele comunității, dra Ruth Gruber, publicistă din S.U.A. și Markovits Paul, reprezentant al tineretului evreu bucureștean.

Întrebările tradiționale au fost puse de cursantele Francisca și Șoșana. De remarcat prezența oaspeților din străinătate și presederul cursanților de Talmud Tora.

I. K.

RĂDAUȚI

Sederul a păstrat nealterată nuanța tradițională bucovineană. Prin strădăniile domnilor președinți Simion Leventer (Rădauți) și Josef Tirer (Botoșani), a fost posibil ca populația evreiască din Rădauți să sărbătorească Sederul cu tot ritualul asigurat.

Seara a fost deschisă de cuvîntul dlui președinte Leventer. Comenții au ascultat și urările transmise de dra Ruth Gruber, sentimentală legată de Rădauți. De asemenea, au mai fost prezenți dra Gail Bensinger (S.U.A.), oaspeți din Germania originari din Rădauți și, desigur, mulți membri ai comunității locale.

Întrebările au fost puse de tînărul Leventer.

Punctul culminant al serii l-au constituit cîntecele rituale intonate de mesader, cu vocea tremurată, pătrunsă de fiorul istoriei frîmțate a poporului evreu.

„LEȘANA HABAA BIERUȘALAIM“

Coresp. PAUL MARKOVITZ

DOROHOI

Comunitatea Evreilor din Dorohoi s-a îngrijit de trimiterea azimei tradiționale la Botoșani, Suceava, Piatra-Neamț, Tg.-Neamț, Buhuși, Fălticeni.

În prima seară de Seder, au fost laolaltă, la restaurantul ritual, circa 50 de persoane, iar în seara a doua, circa 30. Mesader a fost dl Boris Edin.

S-a asigurat, pe toată durata sărbătorii, masa de prînz și seară, la restaurantul ritual; celor nedepasabili li s-a trimis masa la domiciliu.

Sederul a fost organizat și la căminul de bătrîni, unde au fost prezenți membri ai conducerii comunității locale.

GALAȚI

În frumosul oraș dunărean, Pesah a fost pregătit și întîmpinat și anul acesta după tradiția evreiască.

La masa tradițională de Pesah — mesader dl av. Leon Iacobsohn — au participat corul Talmud Tora și un numeros public, format din membri ai comunității, cărora li s-au alăturat cîteva familii de israelieni originari din Galați și aflați în vizită în orașul natal, precum și un oaspete francez de origine evreiască, sosit cu ajutoare pentru Moldova și care a ținut să participe la seara de Seder.

În alocuțiunea sa, dl ing. Alfred Faust, președintele comunității, a subliniat importanța acestei sărbători și a dat citire mesajului Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Și seara a doua de Seder s-a bucurat de o numeroasă participare.

Coresp. ANDY LEIBOVICI

SUCEAVA

A devenit o tradiție în comunitatea noastră organizarea, în ajun de Pesah, a Sederului tineretului, care constituie și un examen al celor învățate la cursurile de Talmud Tora. Sub îndrumarea dnelor profesoare Fani Herman și Sara Schächter, s-a desfășurat un astfel de Seder, la care Simona Salomanovici a aprins luminările, Daniel Blumenfeld a fost mesader, iar Olivian Saldinger a pus cele patru întrebări.

La Sederul tineretului au fost prezenți părinții și bunicii copiilor, iar din partea comunității, d-ii Soil Petrariu și Solomon Steinmetz.

Corul a interpretat frumoase cîntece din Hagada.

În serile de 29 și 30 martie a.c., sala de festivități a primit enoriași veniți să sărbătorească împreună cele două seri de Seder.

Președintele comunității, dl Soil Petrariu, a dat citire mesajului adresat de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen tuturor evreilor din România pentru sărbătorile de Pesah 5751.

Mesaderul — dl dr. Jacob Rauch — a citit din Hagada, iar tînărul Albert Lozneau a pus cele patru întrebări.

Coresp.

BOTOȘANI

La restaurantul ritual s-au desfășurat sedere colective cu participare masivă a enoriașilor din obște.

Președintele comunității, dl Josef Tirer, a vorbit despre însemnătatea sărbătorii de Pesah. Mesader a fost consilierul comunității, Segal I. Herscu.

Cursanții Armand Birimba, David și Dina Eleberg, Rotaru Rica și Wexler Adi au făcut kiduș și au pus întrebările, iar corul „Șir Hașalom“ a prezentat un bogat program de cîntece.

Asistaților și enoriașilor nedepasabili li s-a trimis hrana tradițională la domiciliu.

De asemenea, restaurantul ritual al comunității din Botoșani a pregătit 200 de porții de mincare rituală pentru comunitățile din Suceava și Rădauți.

O carte pentru eternitate

Eminența Sa dl dr. Moses Rosen, Șef Rabin al evreilor din România, a primit din partea dlui I. Randt, profesor la Universitatea „Bar-Ilan“, următoarea scrisoare:

Respectate, onorate și iubite prietene, După cum îți amintești, desigur, mi-ai povestit în precedente ocazii o parte dintre cele scrise în carte. Și totuși, am citit aceste lucruri din nou, cu mare interes și m-am bucurat cu fiecare nou amănunt care mi s-a dezvăluit în cursul lecturii.

Desigur că și mai mult m-am bucurat citind o suită de episoade care încă nu-mi erau cunoscute. Întreaga epopee se întindea pe o lungă viață de luptă și de risc, cu mult peste ceea ce un om obișnuit e dispus să ia asupra sa.

Diferite chipuri ce ți se înfățișează la citirea cărții reprezintă un mozaic interesant de personalități, nu mai mic decît acela al întîmplărilor, care sînt prezente într-un stil alert și atrăgător pentru

IOM HAAṬMAUT

- Fragment din Proclamația de Independență a Statului Israel modern
- Theodor Herzl, creatorul sionismului contemporan
- La Knesset — tradiționala Menoră

Călătorie prin Țara Sfântă
IERUSALIM

Dacă aș mai avea 20 de ani și m-ar întreba cineva ce profesie mi-aș alege aș răspunde: tot marinar. Cine altul decât marinarul mai are posibilitatea de a călători și vedea cele patru zări ale lumii?

Între locurile ce mi-au fost de popas în viață, adaug și pe acesta — Ierusalim.

Autostrada modernă ce șerpuie frumos între Mediterana și Muntele Măslinilor urca și cobora coline dulci cu peisajul verde-însofletor al citricelor, smochinilor și palmierilor, de un pitoresc inedit.

După mai puțin de două ceasuri, intrăm în cetatea cetăților, cu cele șapte porți, prin poarta cea mai frecventată: „Poarta Iaffa”, în a cărei apropiere străjuiește semet, ca o mărturie ploasă a citadelii, Turnul lui David, vestigiul ce mai dăinuie din timpul celui de-al doilea Lăcaș Sacru. „Poarta Iaffa” a fost cucerită în anul 1625, cu sudoarea și-singele locuitorilor evrei ai Ierusalimului, forțați de către guvernatorul orașului, Ibn Faruk, Ierusalim! Avându-l acum în față, îl privesc cu încântare. Acesta este Ierusalimul! O aglomerare de clădiri albe-cenusii și acoperite cu olane roșii. Palmierii, chiparoșii și plopii se înalță printre turnuri și cupole numeroase, încălzite de cele 38° C ale soarelui de la sfârșitul lunii martie.

Ce de oameni, ce de dughene, ce de lucruri și de costume! Musulmani care și-au turtit fesurile în șepci, cadine purtătoare ale misterului feregelei, evrei eterocliți, cei mai mulți îmbrăcați modern, alții însă cu tradiționalul caftan, diferite rase ce pot fi recunoscute după tăietura și culoarea fețelor, creștini ortodocși sau armeni, iacobini, maroniți, musulmani suniți și šiiti, apoi felahi zdrențoși și arabi pricopsiți în gealabile lor albe, însoțiți de fete de-ale lor cu maram lungi.

După o vizită făcută la locurile sfinte ale creștinătății și la moscheile musulmane, m-am grăbit să ajung la Kotel Hamaaravi, Zidul de Apus (Zidul Plingerii), cel mai sacru vestigiul al Ierusalimului, acolo unde a fost și Templul, construit de către Slomo, fiul lui David, fire de înaltă sensibilitate umană, animat de o filozofie pașnică, înțeleptul rege care a construit acest lăcaș al rugăciunii și păcii pentru toți oamenii lumii, indiferent de limbă sau cult. Să recunoaștem că Zidul e totuși vestigiul unui templu al celei mai vechi religii monoteiste — și asta e esențial.

Pătrund cu timiditate, pășesc cu grijă pe drumul pios, cu respect față de primul Templu din Țara Sfântă, cel încărcat de istorie și soare și față de ctitorul său și privesc cu emoție Zidul care mai rezistă încă, un al doilea Templu, copleșit de admirația vizitatorilor și de tăcerea fără conținut al aparatelor fotografice.

Starea în care se află vestigiul își stărnește admirația. Închid ochii și-mi imaginez pe Solomon cu droaia lui de ucnici venind dinspre Palat, discutând — dintre felurile proiecte — și pe acela

cedru, meșteri și artiști renumiți, începând astfel construcția lăcașului, „dialogurile” pe care le va trimite peste veacuri prin Cartea Cronicilor. Apoi îl privesc pe Solomon cu ochii minții, strălucind prin mulțime, plimbându-se printre palate mărețe și împărțind saluturi amabile obștii.

Umblu cu aparatul meu de fotografiat și mă immortalizez în poziția de „eu și Zidul Plingerii”, mă dau binisor pe lângă o lespede rănită pe care o compătimește în primul moment, apoi încerc să o mângii cu pioșenie în amintirea prietenilor mei duși și a celor care nu au avut prilejul să vadă aceste mărturii ale civilizației lumii.

face privind puhoiul de lume care a venit aici, la Porțile Lumii.

Ne odihnim o clipă în compania acestor pietre. Prea interesante sînt aceste pietre ale Zidului, prea vechi și prea tragice. Soarele bate din ce în ce mai puternic în cumpăna după-amiezei, dar dialogul mulțimii continuă cu pietrele purtătoare de eoul rugilor miilor și miilor de evrei și de pelerini care le-au binecuvîntat în toate veacurile și pentru totdeauna.

Construcția Templului mi-o imaginez măreț și comparabilă, pe bună dreptate, cu oricare dintre minunile lumii, nenorocirile timpului necrușînd acest Templu al rugăciunilor, începînd cu singerosul

■ De Iom Haaṭmaut — la Zidul de Apus

Se poate observa că Zidul din imensa Piață a Soarelui este asaltat de „lume din întreaga lume”. O grupă entuziasată de „senioare”, care fac pe junioarele, de la îmbarcarea din America și pînă la debarcarea în Israel, și care exclamă la fiecare pas: „Well it's fine!”; o guvernanta de origine germană, însoțită de trei puști arămi, vizibil plictisită; un grup multicolor, care exploatează în trei limbi și pe 20 de voci un ghid transpirat la maximum; doi marinari de origine scandinavă, ce se fotografiază de zor, ușor amuzați, ușor zăpăciți de soare și de lume; apoi, un grup de fetișcane australiene ascultînd cu mare atenție explicațiile amănunțite ale însoțitorului; o pereche de vîrstnici din Peninsula Iberică, gîfînd, dar ghidîndu-se temeinic după o schemă tradițională scrisă în limbile ebraică și iadino. Și multe, foarte

Nabucodonosor, Antiohus Epifanus, Vespasian și fiul său Titus-Flavius, continuînd apoi cu mamelucii, turcii și alții, care s-au năpustit fără milă asupra acestui lăcaș al unui popor pașnic.

Cînd soarele mîngie, cu razele sale violete, Zidul, fantezia oamenilor și cerul de un albastru pur, mai mîngii și eu încă o dată cu privirea pietrele cenușii și fierbinți, apoi mă desprind de aceste locuri sacre, purtînd cu mine o tristețe veche.

Au fost niște oameni mai presus de oameni. Oameni care au devenit veșnicia însăși prin ei înșiși. Acești oameni de toate categoriile, din cele patru vînturi, nesfîrșita cohortă de fii ai acestui pămînt de istorie și de legendă, își mențin cu sfîntenie jurămîntul că nu vor uita aceste pietre și acest Ierusalim de aur și de lumină, eternă capitală a eternului Israel.

Solidaritatea
cu Israelul-
un imperativ
mai stringent
decît oricînd

HAIM CORFU — MEMBRU AL
KNESSET-ULUI — PLEDEAZĂ ÎN
GERMANIA PENTRU MOBILIZAREA
TUTUROR FORTELOR ÎN
SPRIJINIREA ALIALEI

Haim Corfu, membru al Knesset-ului, a vizitat Germania. Parlamentarul israelian, a cărui familie trăiește de șapte generații în Israel, a plecat acum pentru prima oară în Diaspora, în scopul „adunării de fonduri”.

Marile nevoi cu care se confruntă în aceste luni poporul și Statul Israel — în speță Aliaua evreilor din Uniunea Sovietică — l-au convins de necesitatea de a contribui la mobilizarea evreilor care trăiesc în afara Israelului. Haim Corfu a luat cuvîntul la Comunitatea Evreilor din Stuttgart. Odată cu el a venit și o formație muzicală — Reim —, care a entuziasmat publicul cu cîntecul ebraic și idish.

A fost o seară încununată de succes și din punct de vedere financiar.

Alte întîlniri, tot atît de reușite, ce Haim Corfu au fost organizate și la Hanovra, Berlin, Hamburg și Frankfurt. Oaspeții din Israel, în vîrstă de vreo 70 de ani, răsfas sufleteste tinăr, a știut să demonstreze în mod impresionant și energic de ce trebuie acum — mai mult decît niciodată înainte — ca întreaga suflare evrească să-și manifeste solidaritatea față de Israel.

La fiecare trei minute, în medie, se sește un imigrant în Israel. În anul 1990 au intrat în țară peste 200 000 de persoane. În acest context trebuie avut în vedere că nu se pune numai problema absorbției ci și aceea a asigurării cazării și locurilor de muncă.

Corfu a mai atras atenția asupra faptului că, pentru prima oară în economia Israelului, cheltuielile generale depășesc bugetul alocat inițial pentru securitate și învățămînt.

Aceasta e o expresie a eforturilor financiare colosale care se cer din partea Statului Israel și a cetățenilor săi pentru sprijinirea Aliaiei evreilor din Uniunea Sovietică.

Reducerea cheltuielilor pentru securitate — în fond, o măsură bună — poate fi periculoasă pentru Israel, o țară care trebuie să fie veșnic gata de apărare — a subliniat Haim Corfu în expunerile sale. Dar oricum, Aliaua își are importanța ei. Evreii din Diaspora sprijină această masivă Alia și prin aceasta Statul Israel.

ZIUA INDEPENDENȚEI ISRAELULUI

Cuvîntarea EMINENȚEI SALE

(Urmare din p. 1)

„Popor nomad” — mi-a strigat odată Emil Bodnăraș, într-o discuție în care el își exprima decepția că s-au înscris la plecare în Israel sute de mii de evrei.

„Nomad?” — am răspuns eu — „Tot-mai de aceea avem nevoie de o țară în care să ne simțim acasă la noi”.

Bodnăraș nu era antisemit. El nu a înțeles însă că nu există nici o contradicție între recunoștința și devotamentul nostru față de poporul care ne-a adăpostit și mult milenara noastră chemare „Leh Lha” de a ne întoarce acasă.

...În campania din Rusia, Napoleon a trecut cu grenadierii săi printr-un oraș evreiesc, în seara doliului nostru pentru Ierusalim, seara de Tișa Beav. S-au perindat înaintea sa bordeie-sinagogi, în care a văzut oameni tineri și bătrâni, bărbați și femei, așezați la pământ, jelind și plîngînd deznădăjduiți. Împăratul și-a trimis aghiotantul să vadă ce s-a întâmplat. Ofițerul s-a întors și a raportat:

„Oamenii jelesc Templul care le-a fost ars”. „Cînd?” — a întrebat Napoleon. „Sînt vreo 1800 de ani de atunci” — răspunde aghiotantul. „Unde se află acest Templu?” Pe aici, prin apropiere — între-

bă Napoleon. „Nu. Departe, la multe mii de leghe”. Acum înțeleg — exclamă împăratul — puterea de rezistență a acestui popor evreu. Un popor care știe să plîngă 1800 de ani pierderea unui lăcaș sfînt de undeva de peste mări și țări, un astfel de popor nu poate pieri...”

...1991. Au mai trecut de atunci 179 de ani. Pogromuri. Războaie. Măceluri. 6000000 de martiri. Și iată-ne la al 43-lea popas de la renașterea Statului Israel.

200000 de evrei sovietici au „urcat”, în anul care a trecut, piscurile spirituale ale Israelului. Alți 300000 vor urma în acest an. Alte milioane de evrei așteaptă împlinirea „vizei” primite de Părintele nostru Avraham.

Cine e acela care mai îndrăznește să nu creadă în minuni?

„Bucurați-vă cu Ierusalim și veseliți-vă într-insul, voi toți cei ce-l iubiți, jubilați laolaltă, toți aceia care doliul i-ați purtat” (Ieșaiahu, 66, 10).

■ Ambasadorul Milton Wolf aduce mesajul „Joint”-ului

Cuvîntarea dlui MILTON WOLF

(Urmare din p. 1)

pele tău ca pe tine însuși”, și în numele meu personal, urez membrilor obștii dv. numai bine, sănătate și succes.

Urez Statului Israel, către care se îndreaptă gîndurile întregului popor evreu, indiferent de locurile unde trăiește, largi perspective de dezvoltare pe mai departe, pace și prosperitate!

„RĂDĂCINILE ISRAELULUI”

Printre marile personalități care s-au oprit cu considerație asupra evoluției poporului și a Statului Israel a fost și Salvador Dali (1904—1988), „unul dintre cei mai reprezentativi pictori ai secolului al XX-lea”, grafician și eseist spaniol.

Contemporan cu Federico Garcia Lorca, „rafinatul scriitor andaluz”, cu care va colabora îndeaproape și care i-a dedicat artistului acea „Odă lui Salvador Dali”, apropiat și colaborator al cineastului L. Buñuel Portoles, căruia i-a făcut portretul, expus de „Primul Salon al Societății Artiștilor Iberici”, Salvador Dali avea să se detașeze de toate canoanele vremii, devenind o prezență nu numai complexă, dar și ciudată în comportamentul său artistic.

Din ampla sa creație artistică vom semnala doar un singur fapt, cu o semnificație majoră pentru noi. Din bucuria de a crea, cum sublinia Picasso — alt mare artist al vremii — și din admirație, prietenie și prețuire față de Statul Israel, marele artist a creat un basorelief din argint, intitulat simbolic „Rădăcinile Israelului”.

...Pentru noi, cei din Israel — sublinia Abba Eban, fost ministru de externe al Israelului —, cel mai important este faptul că Dali, prin arta sa creatoare, a știut să prezinte gîndurile și vechile noastre visuri și să dea deplină satisfacție

■ Ambasadorul Israelului, dl Zvi Mazel, vorbind cu prilejul aniversării

Cuvîntarea Excelenței Sale dl ZVI MAZEL

(Urmare din p. 1)

nim și la cea de-a o suta aniversare a sa.

Vă doresc deplină sănătate și aceeași vie participare la toate evenimentele majore din viața obștii dv. și din istoria poporului evreu și vă mulțumesc pentru dragostea sinceră manifestată față de centrul spiritual al iudeității, față de Eretz Israel.

amintirii „rădăcinilor” noastre...”

În Israel au fost realizate 1000 de copii în argint, fiecare cîntărind aprox. 1 kg.

■ Am Israel hai — permanența poporului evreu

IERUSALIMUL DE AUR ȘI DE LEGENDĂ

...„Noi, evreii, nu am omorît — noi am murit pentru Ierusalim...” „Niciodată nu trebuie uitat că evreii au murit pentru Ierusalim...” [Și trăim pentru el]

(Elie Wiesel)

„Nu sîntem nici paznici și nici apărători Zidului, sîntem însuși Zidul, iar fiecare dintre noi este o cărămidă vie a acestui Zid...”

(Haim Arlozoroff)

„Este cu neputință să văd cineva această cetate pentru întîia oară, fără să simtă o durere secretă pentru lungile ei suferințe și să nu fie pătruns de un sentiment de respect...”

(Dimitrie Bolintineanu)

„De te voi uita, Ierusalaim, să mi se usuce dreapta! Să mi se lipească limba de cerul guri, de nu te voi ține minte, de nu voi înălța Ierusalimul în culmea bucuriei mele...”

(Psalmi, 137, 5—6)

„O Palestină evreiască fără Ierusalim! Nu! NU! Visurile evreiești au creat Palestina și fără Ierusalim aceste visuri rămîn neîndeplinite... Ierusalimul nu este o parolă a visului nostru... ci însuși visul...”

(Șalom Aș)

„Cine n-a văzut Ierusalimul în adevărată sa splendoare acela n-a văzut încă nimic cu adevărat frumos...”

(Josephus Flavius)

„Crezi oare că mie nu-mi stă pe inimă cauza fraților mei? Te înșeli. Deși durerile nu mă slăbesc, eu totuși nu am încetat să lucrez în favoarea fraților mei evrei. Să mi se usuce dreapta, de te voi uita, Ierusalime...”

(H. Heine)

„Ierusalimul, simbolul milenarului devotament al evreilor față de tradițiile lor spirituale...”

Evreii au făcut ca din Orașul Sfînt să radieze înțelepciunea și tălmăduirea...”

(Lady Reading-Melchett, 1937)

„...Ierusalimul de care am auzit... Ierusalimul pe care l-am văzut, l-am păstrat și l-am iubit de-a pururi în visurile mele... Iată, sub ochii mei, orașul-minune, mîrgăritarul lumii...”

(Gala Galaction)

„Acest Ierusalim este etern; pentru că e la răscrucea tuturor căilor lumii; pentru că, înainte de a fi de piatră, el e viziunea grandioasă a unui popor, care pășeste în fruntea celorlalte, în ureșul Pămîntului...”

(Eugen Relgis)

„Ierusalimul este dragostea mea, precum sigur este și a voastră, a tuturor...”

(Yuri Liubimov)

„Dumnezeu ne-a sfătuit așa cum ați făcut, trebuie deci ca noi să trăim într-un oraș ca Ierusalimul...”

(Alexandr Soljenitin)

„Ierusalimul nu este numai capitala dintotdeauna a Statului Iudeu, el este mai mult: simbolul independenței evreiești, al măreției și strălucirii noastre...”

(A. Remba)

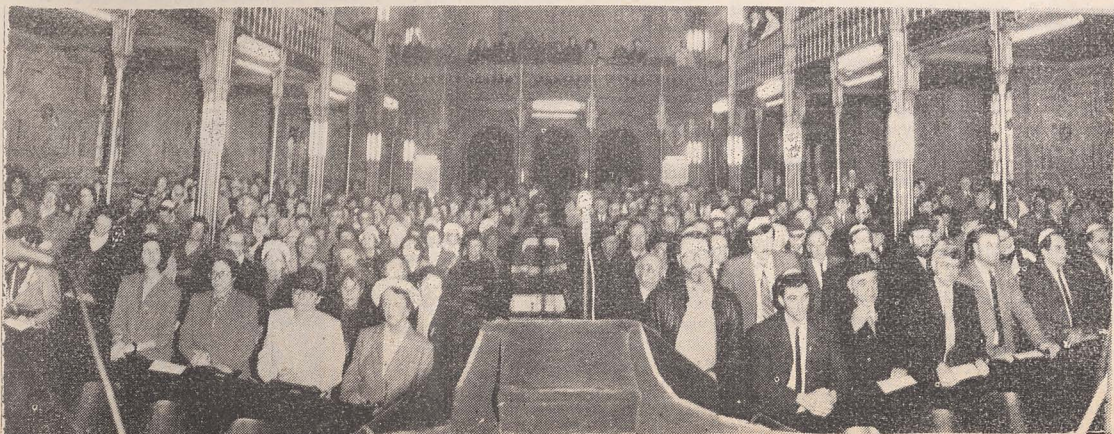
„Bucurați-vă împreună cu Ierusalimul și veseliți-vă cu el, toți cei ce-l iubiți! Împărțiți și bucuria cu el, acum, toți care l-ați plîns! Căci așa vorbește Dumnezeu: Voi îndrepta spre el Pacea, ca un riu și ca un torent impetuos bogăția națiunilor...”

(Ieșaiahu, 66 : 10—11)

„Ia-mă cu pietrele Ierusalimului, Consolidează-mă în casă, întreg și din Zid, trecătoarele oase Vor vibra, tensionat, așteptînd venirea

lui Mesia”

(Yehuda Carni)

Inaugurarea Biroului din București al Agenției Evreiești — SOHNUT

Duminică 6 aprilie a.c. a avut loc la Templul Coral din București o adunare a populației evreiești a Capitalei cu prilejul deschiderii Biroului din România al Agenției J.A.F.I. (Jewish Agency for Israel) — SOHNUT.

Din partea Agenției Evreiești au participat: dl Simha Dinitz, președintele Agenției și dl Moshe Nativ, directorul general al acesteia precum și dñii Elie Ithaki, președintele Biroului din România al Agenției și Tom Cohen, vicepreședinte. De asemenea au fost de față: Excelența Sa dl Zvi Mazel, ambasadorul Statului Israel în România și membri ai ambasadei.

Un numeros public a ținut să participe la această solemnitate.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, luând cuvântul, a salutat pe distinși oaspeți și a vorbit despre importanța acestei inițiative în acțiunea de asigurare și facilitare a Alialei evreilor din România, precum și în tranzitarea prin România a numeroșilor olimi din U.R.S.S. care, în drumul lor spre Tara Sfântă, fac escală în România. Eminența Sa a vorbit cu legitimă satisfacție despre marea număr de evrei din România care au și făcut Alia (97% din numărul evreilor de aici), precum și despre preocuparea care va exista și în viitor din partea F.C.E. pentru a ajuta pe cei care vor să plece

în Tara Sfântă, dându-le cunoștințe de iudaism. Federația noastră face în permanență acest lucru pentru întregul tînet evreu și pentru întreaga populație evreiască, ceea ce a și determinat marea număr de olim de la noi.

În cuvîntul său, dl Simha Dinitz a exprimat caldă sa apreciere pentru activitatea atât de rodnică a Eminenței Sale, unanim apreciată în Israel și în întreaga lume evreiască și a asigurat pe cei prezenți că vor putea găsi la Biroul din București al Agenției o informare completă și un sprijin competent în ceea ce privește posibilitatea de Alia, viața în Israel, posibilitățile de clitare etc.

Corul Talmud Tora a executat un bogat program artistic cu tematică adecvată. În seara aceleiași zile a avut loc, la sediul Biroului Agenției, solemnitatea inaugurării clădirii care îl adăpostește.

Eminența Sa a fixat Mezuza, cu tradiționala braha „Likboa mezuza” și, în cuvîntul său, a urât celor ce vor lucra aici și celor ce vor veni aici să ceară sfaturi și ajutor pentru Alia, mult succes în tot ceea ce vor întreprinde.

Au mai vorbit: dl Simha Dinitz și dna Carmen Șeuleanu. Corul „Șira Vezimra”, dirijat de Izu Gott, a oferit celor prezenți un frumos program de cîntece de dragoste pentru Sion și cîntece tradiționale.

Cuvîntarea domnului Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

Domnule Simha Dinitz, președinte al Agenției Evreiești, domnule Moshe Nativ, director general al acestei organizații, domnule ambasador al Statului Israel, distinși oaspeți, frați și surori.

Sărbătoarea de Pesah s-a terminat ieri. Am cîntat în acest timp Psalmi ai lui David. Psalmii de preaslăvire, de laudă către Dumnezeu. În acești Psalmi găsim tradiționala binecuvîntare pe care noi v-o adresăm, în numele iudaismului român, din adîncul inimii. Fiți binecuvîntați în numele lui Dumnezeu! Am avut cîntecul să primim pînă acum încă de două ori vizita dlui președinte al Agenției Evreiești, Dinitz, și o dată a directorului general. Prima dată, cu ocazia vizitei regretatei Golda Meir, Zihrono Livraha, prim-ministru al Israelului, în 1972. Peste cîteva ani — la invitația comunității noastre. A fost un an mai puțin rău în ceea ce privește posibilitatea de a acționa pentru Israel. Mai puțin rău decît anii cînd n-am putut să scoatem un cuvînt despre Ierusalim.

Am să amintesc aici un cuvînt pe care l-a rostit marea Rabin Malbim, Zihrono Livraha, acum 130 de ani, o tîlmăcire a unui Psalm al lui David, făcută aici, la București. Este jurîmintul lui David: „De te voi uita, Ierusalime, să mi se usuce dreapta. Să mi se lipească limba de cerul gurii dacă nu te voi înălța în creștetul bucuriei mele”. Ca un adevărat profet, David a văzut că vor veni vremuri în care nu vom putea să facem ceva pentru Ierusalim și ne va fi teamă. A venit primul jurîmint: „De te voi uita, Ierusalime, dreapta să mi se uite”. Este jurîmintul pentru a făptui ceva. Dreapta e simbolul faptei. Continuă Malbim: „Vor veni vremuri mai rele. Nu va fi vorba deloc de a face ceva pentru Ierusalim. Ne va fi frică să rostim numele de Ierusalim”. Limba este simbolul vorbirii. „Să mi se lipească limba de cerul gurii dacă nu te voi pomeni, Ierusalime”. Vor trece și acele vremuri. Și vor veni mai rele: ne va fi frică să facem ceva pentru Ierusalim, să pomenim cuvîntul Ierusalim,

pînă și să gîndim cuvîntul Ierusalim. Ros — capul — este simbolul gîndului. Noi sîntem generația care a trăit acest triplu blestem. Erau anii cînd a făptuit ceva pentru Ierusalim, a rostit cuvîntul Ierusalim, a gîndit cuvîntul Ierusalim era primjidos. A venit Golda Meir, dar fiecare mai tremura. A doua oară a fost ceva mai bine. Și, slavă Domnului, noi putem spune azi Halel în a 9-a zi de Pesah. Ci am visat noi la această zi în care să ne bucurăm! Și iată că azi se inaugurează, se face Hanucat Habait, azi se pune Mezuza pe ușa Biroului din România al Agenției Evreiești, pe care au venit s-o inaugureze președintele și directorul său general. Domnul Dinitz nu mai este un musafir, căci este a treia oară aici; iar domnului Nativ, directorul general al Agenției Evreiești, nu trebuie să-i traduc; s-a născut la Botoșani. E deci unul de-ai noștri.

De ce este Agenția Evreiască? Ați venit să-l ascultați pe dl Dinitz, dar ați pus întrebarea ce este Sohnut? Sohnut este instituția, puntea care leagă Israelul toată Diaspora, este acel organism care are grijă ca evreii să poată veni în Israel și ca, în același timp, să aibă legături permanente, trainice, de frățe la toate comunitățile evreiești din lume. Slavă Domnului, noi stăm în fața dumneavoastră cu mîndrie. Mergeți în comunitățile evreiești din toate continentele, dar nu veți găsi nici o comunitate din rîndurile căreia 97% să fi făcut Alia. Dintre evreii existenți cîndva în România se află aici doar 3%, iar acești 3% — care au rămas — iată încă o minune — sînt constituiți în 67 de comunități. Puteți să spuneți fraților noștri din toată lumea că nu numai evreii din România trebuie să facă Alia. Mai sînt și alții evrei pe lume. Noi aproape că ne-am îndeplinit solia. Aproape. Din această generație noi, în anii cînd a fost rău, nu a mai rămas nimeni în România. Am adus de două ori în Israel corul și orchestra noastră de tineret, în sala Auditoriului Mann din Tel Aviv, unde sînt 3000 de locuri, iar printre cei prezenți erau foarte mulți foști elevi ai noștri de acum 30—40 de ani, veniți acolo cu copiii lor. Acum avem o altă funcție. O funcție care are o tradiție. Ea s-a născut la Moinești, unde părintele meu a împlinit misiunea de Rabin și eu m-am născut acolo. Primele colonii în Israel au fost înființate de evreii din Moinești. la 1882. David Șuk a fost primul halut la Zihron Iacov și Rosh-Pina și a săpat cele dintîi brazde în Pămîntul Sfînt. De atunci a rămas vorba: ca să ajungi în Israel trebuie să treci prin Moinești. Slavă Domnului, a venit timpul ca milioanele de evrei din U.R.S.S., după care a ținut poporul evreu, să ajungă în Israel trecînd prin România. Această minune, care s-a întîmplat în vremurile noastre, această deschidere a porților, 200 000 de evrei sovietici care au intrat anul acesta în Eretz Israel, această minune trece și prin România, datorită înțelegerii și bunăvoinței guvernului acestor țări, datorită prieteniei poporului român, cu care trăim în perfectă armonie, în pofida tuturor încercărilor dușmanilor noștri de a reînvia ura contra noastră. Vă dorim, oaspeți dragi și scumpi, să aveți succes în munca voastră sfîntă! Ferice de soarta voastră! Am avut ca prieteni mulți președinți de la Sohnut. Cu toții au visat, cu toții au luptat, dar n-au ajuns să trăiască clipele pe care voi le trăiți.

Ferice de voi și mare e misiunea voastră!

■ Oaspeții ascultă cîntecele corului „Șira Vezimra”

Cuvîntarea domnului SIMHA DINITZ

Stimate dle Șef Rabin, stimate dle Nativ, director general al Agenției Evreiești, stimate dle ambasador, stimați oaspeți conducători ai comunității din România, stimată asistență,

Eminența Sa a spus că aceasta este a treia vizită a mea și niciodată nu voi uita prima mea vizită. Am însoțit-o atunci pe Golda Meir, care a fost prim-ministru al Statului Israel, și am venit într-o situație care aici nu era deloc ușoară. Eminența Sa a spus că a fost chiar o perioadă foarte grea. Dar nu voi uita că în această sinagogă, în acea perioadă, cînd forțele negre și ostile poporului evreu și Statului Israel erau putîndeni, chiar în acea perioadă a stat acest cor în fața dv. și a cîntat „Am Israel hai” și „David meleh Israel”. Și cit de mult m-am bucurat astăzi de faptul că au cîntat copiii în fața dv! Cit de mare a fost bucuria cînd Eminența Sa a izbutit să aibă și atunci un asemenea cor care să cînte „Am Israel hai” și „David meleh Israel”. Și pentru aceasta am păstrat todeauna un respect și o prețuire deosebită pentru Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, care a știut să păstreze scînteia iudaismului, chiar și în cea mai grea perioadă, să sădească în sufletul acestor copii nu numai dragostea față de iudaism, dar și față de Eretz Israel și față de poporul evreu. Dar marea merit al Eminenței Sale este faptul că 400 000 de evrei plecați de aici, din România, trăiesc în Israel, construiesc acolo, pentru Statul Israel, în folosul statului. I-am spus Eminenței Sale, într-o convorbire pe care am avut-o înainte de a intra aici: să dea Dumnezeu ca Agenția Evreiască să aibă același succes pe care l-a avut D-sa. Și a spus dl Șef Rabin că, dacă aude D-sa acum din gura președintelui Agenției Evreiești că reprezentanții săi ar fi fericiti să aibă succesul pe care l-a avut dl Șef Rabin, aceasta este pentru D-sa supremă satisfacție. Vreau să explic la ce m-am gîndit. Eminența Sa a izbutit să aducă 97% din populația evreiască de aici, din România, în Israel. Dacă noi vom obține să

tici în Israel, vom spune „Daieinu” — „Slavă Domnului”! Și vreau să vă vestesc astăzi că mergem tocmai pe această drum. Iudaismul din România nu este numai un iudaism care trăiește; el merge pe drumul acesta al dragostei pentru Eretz Israel și pentru iudaism, România reprezintă o punte de trecere a evreilor din Uniunea Sovietică spre Eretz Israel. În anul trecut, au ajuns în Israel circa 200 000 de evrei din U.R.S.S., dintre care peste 50 000 au trecut prin București. Și vreau să spun colegilor mei care vor reprezenta filiala Agenției Evreiești la București că în anul acesta noi așteptăm să dublăm această realizare. Am avut acum o experiență foarte interesantă. Știți că Orientul Apropiat a trecut printr-o perioadă de război foarte grea. Israelul n-a participat la acest război și, totuși, a fost ținta unor rachete trimise asupra sa. 40 de rachete au căzut peste orașele Israelului. Și nu e nici o îndoială că unul dintre obiectivele lui Saddam Hussein a fost acela de a înapăimînta Israelul și de a anula Aliaua spre Israel. În această perioadă, în care cădeau rachete asupra Israelului, au ajuns în Israel 14 000 de emigranți din Uniunea Sovietică și din Etiopia. În timpul războiului, am spus că soarta Israelului nu se va decide în raport cu numărul de rachete ce vor cădea în raport cu numărul de olim care vor ajunge în Israel. Și astăzi vă putem spune că acest război a arătat că nu există nici o forță în lume capabilă să despartă Eretz Israel de poporul evreu. Și acum stăm în fața unei reînnoiri și reîntări a valului de Alia din Uniunea Sovietică și din Etiopia. Și noi sperăm că vom îndeplini sarcina pe care istoria a pus-o în fața noastră. În decurs de trei ani vor veni un milion de evrei sovietici în Israel. Și asta nu numai că îi va salva pe acei evrei, dar va ajuta și Eretz Israel. Fiindcă, datorită ajutorului ce-l constituie acest milion de evrei care vin, cu întreaga lor cultură, cu întreaga lor pregătire tehnică, Statul Israel va fi un stat puternic,

poate exista numai dacă Statul Israel va fi un stat puternic. Puternic în ceea ce privește capacitățile sale și în ceea ce privește spiritualitatea sa. Numai un stat care nu poate fi șters de pe harta lumii va putea fi un partener puternic în procesul de pace. Ne găsim acum într-o perioadă foarte importantă pentru viața evreilor, din calendarul lor. Sîntem între Pesah, între Ziua Amintirii și Ziua Independenței. Sîntem în perioada în care poporul evreu își aduce aminte că a fost sclav în Egipt și — încă puțin — ajungem la deplina noastră independență și putere. Și istoria evreilor ne aduce aminte în această perioadă de două lucruri. Unu: nu este suficient să te eliberezi din robie, ci trebuie să ajungi la independență; și doi: pentru independență, pentru libertate deplină este un anumit preț. De aceea, Ziua Independenței ajungem s-o sărbătorim numai după ce pomenim numele martirilor care și-au dat viața pentru Statul Israel. Vreau să vă adresez această triplă binecuvîntare: să fim împreună în bucuria poporului evreu pentru independența sa; să fim părtași la lupta poporului evreu pentru izbăvirea întregului popor evreu. Am spus Eminenței Sale că nu există o Alia mai puternică, cu mai mare succes decît aceea a evreilor români. În primul rînd, ei au venit cu o zestre de iudaism pe care au dobîndit-o, aici, în aceste sinagogi din România. Și, în al doilea rînd, ei au venit cu hotărîrea fermă de a construi și de a deveni ei înșiși ceea ce trebuie să fie. De aceea, aveți o bază solidă în Israel toți cei care ați plecat de aici și care sînteți acolo vrednici constructori ai Israelului. Să fiți puternici ca evrei și ca participanți activi în Israel. Vă salut și vă binecuvîntez pentru sărbătorile acestea, pentru independența Statului Israel, pentru o viață lungă și fericită. Și vă transmit tuturor urarea tradițională, care nu se uită niciodată: „Leana habaa biIerusalim”.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Dr. JEAN ANCEL

The Solution of the Jewish Problem in Bessarabia and Bukovina June-July 1941 (Excerpts)

(CONTINUED FROM THE NO. 712)

Major Bechi, his deputy Popovici, and the three section heads were all present. At a given command, the gendarmes opened fire on the prostrate figures, disregarding the previous orders that each was to kill "his two Jews."⁹² The gendarmes sent a squad of civilians under an N.C.O. to bury the bodies. The next day, the commander of the legion and those sections not detailed to Telenești left for Orhei (which had not yet been occupied), and only the local section and Gendarmerie post remained at Telenești, together with a group of soldiers and gendarmes from a combined force dubbed the "Platoon of Police and Security." Two or three days later, the gendarmes were placed on alert because several armored cars (thought to be Soviet) were sighted near the village. The chief of the section hurriedly assembled all his gendarmes and ordered them to leave Telenești quickly on foot for Budai. After they had already left the village, their commander, Mincu Filip, halted the gendarmes, as he suddenly remembered that there were still some Jews left in Telenești — those women and children who had not been executed on the night of July 16–17. He instructed his men that these women were to be executed by any means, otherwise "they will join with the Soviets."⁹³ He ordered the returning troops, on completion of their mission, to turn back and run toward Inesti. When they arrived at the gate to the ghetto, Filip commanded 25 gendarmes to enter the courtyard and open fire immediately on the cluster of 20 Jewish women and dozens of children who were assembled there. Those women and children were transmuted into an amorphous bloody mass. This execution, which took place under heavy rain, was performed with astonishing speed, within 2–3 minutes. Mincu then ordered several soldiers to enter the houses and remove those women who were still alive. The latter were also shot on the spot.

In the meantime, the armored cars were identified as German, not Soviet. Crowds of peasants flocked to the execution site. In the ghetto courtyard, rain mixed with blood formed a red puddle. One of the sergeants, assisted by a peasant, began to load the bodies onto wagons to take them to the burial ground. Some of the Jewish women were still alive, but were buried all the same. More than four hundred Jews were killed in this way at Telenești.⁹⁴

This description of the execution in a Romanian village is only meant to serve as an example of the means, techniques and atmosphere typifying the Holocaust in Eastern Romania: lack of foresight (particularly in regard to burial sites) along with improvisation and extraordinary brutality on the part of the gendarmes and the local population.

More organized methods were sometimes employed, which might have been influenced by the German techniques (probably those of *Einsatzgruppe D* which operated in the area). However, even the so-called "organized" methods were tainted by certain singularities. At Bălți, for example, a platoon of gendarmes was formed for the specific purpose of killing the local Jews. The commander of this platoon received clear orders how to proceed with the extermination of 80 Jews in the town:

"Prior to the arrival of the Jews, Major Boulescu gave me instruction how to act; the Jews will be executed in groups of ten. I must give each one of them a shovel with which he will dig his own grave. After that, I shall order them to kneel, facing, the ditch. He also told me that on a whistle signal which I was to give, the soldiers under my command were to open fire. I carried out this order. During the execution, one of the Jews turned toward the

firing squad, wanting to look death in the face. The Police commander, Agapie, on noticing this, shouted at him, humiliating him with vulgar trivialities, and told him to turn around."⁹⁵

The same kind of organized murder was perpetrated at Derineu (Orhei district), where 25 Jews were led to an anti-tank ditch on the outskirts of the commune and lined up facing the ditch, each with a gendarme behind him who shot him.⁹⁶ At the village of General Poetas, in Bessarabia, the gendarmes escorted a group of ten Jews over a distance of two kilometers to the execution site. There, another squad took over, led them to the ditches and shot them.⁹⁷ At Bravicea, the local section head, Ivan Stoenescu, formed a special execution squad, ordering the heads of the posts under his command to present themselves on the same day "to participate in the execution by shooting a group of 40 Jews."⁹⁸

Both the improvised and the organized methods of murder, as well as those we shall deal with further on, yielded highly effective results. The commander of the Orhei Legion succeeded in exterminating "the entire Jewish population of the district."⁹⁹ He also appointed one of the section heads to ensure that the orders concerning the elimination of the Jews be implemented. In localities where the Jews had not yet been liquidated, he called attention to the fact that "the mayor keeps watch and wherever he notices weakness on the part of the noncommissioned officers, he intervenes and punishes them."¹⁰⁰

One of the methods preferred by the gendarmes was the application, with great stringency, of the training they received from the army in regard to instructions about opening fire. For example, the order "enemy planes", indicating that every soldier was to throw himself on the ground immediately, was chosen as the code word for the officers to open fire on small groups of Jews who, following the order, had prostrated themselves.¹⁰¹ Matters became infinitely more complicated, however, when women, unfamiliar with army orders were present. Falling into the same category of extermination methods was a tactic implying simulation of an enemy attack against the escort. One of the gendarmes cried "enemy attack," and all of them instantaneously opened fire on the stunned Jews. Eight Jews were shot in this way at Sărăteni, for example. At times fire was also opened on Jews during a march.¹⁰² Hundreds of Jews in small groups were killed in this fashion.

There were gendarmes who showed a more "humane" approach. The post chief at Biești advised six Jewish women whom he escorted out of the village, "Rest, because the road is long," and then shouted to his gendarmes, "Fire, boys!"¹⁰³ At Ceneșuți, Dumitru Gavrilă, the commander of the Gendarmerie section, together with his gendarmes, escorted 27 Jews to the outskirts of the village and told them to sit down and rest. Immediately he ordered the gendarmes to shoot them. He examined the victims himself, and fired with his own revolver at those who were still breathing.¹⁰⁵

The speed with which the gendarmes acted in killing the Jews created certain problems which were also solved in a peculiar manner. On several occasions, when the front was very rapidly approaching a particular village which the gendarmes had entered in the wake of the army, as at Horodîștea, the local chief could not proceed to murder the Jews he found there (seven in number), because he feared that the shots fired would alert the nearby enemy combat units. He immediately transferred these seven Jews to Minceni, where they were shot on the spot.¹⁰⁶ For the same reason, 15 Jews from Suseeni-on-Dniester were

moved to Vrapova. However, not all the gendarmes accepted the loss of an opportunity to kill Jews. Some were quite inventive, as was the case with the post chief at Negureni. He caught 16 Jews, chose a cave, and led them there one by one to shoot them. Two post chiefs from a neighboring village came to assist him, "just for the fun."¹⁰⁷ One 'Jew' was strangled bare-handed by the chief of post from Alcedar, who felt that guns made too much noise.¹⁰⁸

It must be said that not all gendarmes enjoyed killing Jews. Occasionally, chiefs transferred Jews found within their posts' radius in the hope that others would do the dirty work. The most vivid description is that provided by chief of post at Tarsova, Constantin Bradie, who participated in the assassination of the Jews of Negureni and the murder of two Jews at Alcedar.

He found two young Jewish boys in his village, and sent them to the commander at Alcedar, who returned them to him. Bradie then handed them over to a sergeant-in-training, Petre Diaconu, telling him: "Do with them whatever you wish" ("Fă ce vrei cu ei").¹⁰⁹ The two youths, aged 17–18, aware that their murder had already been arranged, asked Diaconu to have mercy on them, at which point he answered: "My God have mercy on you,"¹¹⁰ and shot them.

Not all the Jews were killed on the spot. Some who were arrested in the rural areas, or even removed from the ghetto, were kept alive for as long as several months — Jewish craftsmen useful to the Gendarmerie commanders. At the home of Lieutenant Colonel Nicolae Caracas in Kishinev, several Jewish furriers, taken from the Kishinev ghetto, remodeled fur coats pilfered from the Jews of that ghetto.¹¹¹

Jewish craftsmen were employed in the towns of Bessarabia (and in Czernowitz) after the extermination and deportation of almost all the indigenous Jews. The Jews from Banila-pe-Siret and Seletin (Bukovina) who arrived at Hotin in October 1941 found 24 local Jews there — craftsmen not yet deported because the Romanian population and authorities needed them.

BURIAL

Strange as it may seem, the most serious problem for the murdering gendarmes was the burial of the victims and not their execution. In their eyes killing was "clean" work, as opposed to burial.¹¹² Dressed in their immaculate uniforms, with white bread and polished high boots, they made every effort to avoid soiling their hands and boots.

In a report sent by the chief of the Security Police and SD to von Ribbentrop, on October 30, 1941, appended to the first five reports of the *Einsatzgruppen*, he states:

"The way in which the Romanians are dealing with the Jews lacks any method. No objections could be raised against the numerous executions of Jews, but the technical preparations and the executions themselves were totally inadequate. The Romanians usually left the victims' bodies where they were shot, without trying to bury them. The *Einsatzkommandos* issued instructions to the Romanian police to proceed somewhat more systematically in this matter."¹¹³

The SS and the *Sonderkommandos*, and even certain of the Wehrmacht officers, protested against what they termed the lack of forethought in such instances. The system of forcing the Jews to dig their own graves was not, however, generally adopted, as the gendarmes' tactics implied killing through deceit and subterfuge, and with speed, thus precluding any forewarning by making the victims dig pits. However, they often made use of trenches (antitank and others) left over from the Soviet prewar days. They then obliged civilians to cover the bodies with earth before the next batch of victims was brought to the execution site.

Jews were often shot in vineyards (in which Bessarabia abounded) and left there,¹¹⁴ as the gendarmes were convinced that the owners would make suitable burial arrangements.

On the roads and in the fields of Bessarabia, in the summer of 1941, one could witness the following scenes: columns of Jews escorted by gendarmes, followed by peasants, the "preliminary", or low-ranking civil servants of the municipalities with shovels on their shoulders, walking toward the execution

sites. The peasants were generally conscripted *ad hoc* to dig ditches or cover graves, as occurred in Ghirovan-Orhei where the gendarmes shot 16 women and children.¹¹⁵ The preliminary youths were mobilized by the gendarmes who had the power to do so, and the low-ranking civil servants were sent by the mayors as was the case in Bravicea.¹¹⁶ These people returned from their tasks with some of the clothes or other items of small value that had belonged to the victims; valuables and cash were seized by the gendarmes.¹¹⁷

⁹² *Ibid.*, p. 460.

⁹³ *Ibid.*, p. 461.

⁹⁴ "Bill of Indictment against 19 Commanders," *ibid.*, pp. 207–208.

⁹⁵ "Bill of Indictment against the Commander of Bălți Legion of Gendarmerie, M. Boulescu, and the Commissioners Accused of Collaboration with SS Units in the shooting of 30 Jewish Intellectuals in Bălți; Organization of the Assassination of 80 Jews and a Number of Jewish Hostages; Erection of the Camp Răutel, April 12, 1943," *ibid.*, doc. 25, pp. 271–272.

⁹⁶ "Warrant for the Arrest of V. Eftimie," *ibid.*, p. 447.

⁹⁷ "Bill of Indictment against Lieutenant Colonel Caracas," *ibid.*, p. 342.

⁹⁸ "Bill of Indictment against 19 Commanders," *ibid.*, p. 207.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ *Ibid.*

¹⁰¹ "Warrant for the Arrest of Gendarmerie Captain I. Adamovici; Low-Ranking Officers, Sergeants; Commanders of Sections and Posts of Gendarmes of the Orhei Legion, to Total 37 Accused of the Implementation of the Orders for the Extermination of the Jews in the Villages and Inventing of New Ways of Extermination for the Satisfaction of Their Sadistic Instincts, 1950" (hereafter — "Warrant for the Arrest of Gendarmerie Captain of the Orhei Gendarmerie"), *ibid.*, p. 470.

¹⁰² *Ibid.*, p. 467.

¹⁰³ "Warrant for the Arrest of V. Eftimie," *ibid.*, p. 455.

¹⁰⁴ "Warrant for the Arrest of Gendarmerie Captain Adamovici," *ibid.*, p. 513.

¹⁰⁵ "Second Warrant for the Arrest of Captain Popoiu," *ibid.*, p. 497.

¹⁰⁶ "Warrant for the Arrest of Gendarmerie Captain Adamovici," *ibid.*, p. 513.

¹⁰⁷ "Warrant for the Arrest of Two Captains of the Orhei Gendarmerie," *ibid.*, p. 463.

¹⁰⁸ *Ibid.*, p. 464.

¹⁰⁹ *Ibid.*, p. 465.

¹¹⁰ *Ibid.*

¹¹¹ "Bill of Indictment against Lieutenant Colonel Caracas," *ibid.*, p. 336.

¹¹² "Bill of Indictment against 19 Commanders," *ibid.*, p. 211. On the day of their arrival in Chiperceeni, the gendarmes arrested the Jews of the village, 20 in all, and after a few hours shot them. However, the twenty bodies were left unburied at the village border. "Second Warrant for the Arrest of the Captain Popoiu," *ibid.*, p. 498.

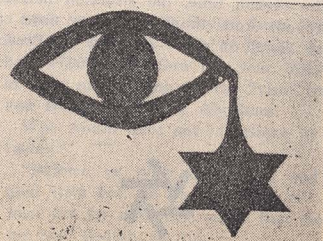
¹¹³ *Nuremberg Documents*, NO-2651. Lieutenant Popoiu found on his estate a family of three Jews. He ordered the Commander of the Gendarmerie to shoot them, and the three were buried by the peasants in a trench "not far" from the estate. "Second Warrant for the Arrest of the Captain Popoiu," *Documents*, vol. VI, p. 499.

¹¹⁴ *Ibid.*

¹¹⁵ "Warrant for the Arrest of Two Captains of the Orhei Gendarmerie," *ibid.*, p. 465.

¹¹⁶ "Warrant for the Arrest of V. Eftimie," *ibid.*, p. 454.

¹¹⁷ "Warrant for the Arrest of Two Captains of the Orhei Gendarmerie," *ibid.*, p. 470.

Opening of Jewish Agency—SOHNUT—Office in Bucharest

On Sunday April 6, there took place, at the Bucharest Choral Temple, a meeting of the capital's Jewish population, occasioned by the opening in Romania of the Office of the J.A.F.I. (Jewish Agency for Israel) — SOHNUT.

Those present on behalf of the Jewish Agency were Mr. Simha Dinitz, president of the Agency, Mr. Moshe Nativ, director general of the Agency, as well as Messrs. Elie Itzhaki, president of the Agency Office in Romania and Tom Cohen, vice-president. His Excellency Mr. Zvi Mazel, the Ambassador of the State of Israel to Romania and Embassy members were also present.

The solemnity was attended by a large public.

His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen welcomed the distinguished guests and spoke of the importance of this initiative for ensuring and facilitating the Aliya of the Jews in Romania, as well as the transit through Romania of the numerous olim from the U.S.S.R. who, on their way to the Holy Land, stop over in this country. His Eminence referred with legitimate satisfaction to the large number of Romanian Jews who have already gone on Aliya (97 p.c. of the Jewish population) and stated that the F.I.C. would continue to help those who want to go to the Holy Land, by imparting Judaic knowledge to them.

Our Federation does so permanently for the entire Jewish youth and for the whole Jewish population — a fact which accounts for the large number of olim from this country.

In his speech, Mr. Simha Dinitz expressed his deep appreciation of His Eminence's extremely fruitful activity — unanimously appreciated in Israel and by all the Jews throughout the world — and he assured all the people present that they would find, at the Agency's Bucharest Office, complete information and competent support concerning the possibility of going on Aliya, life in Israel, absorption possibilities, etc.

The Talmud Torah choir presented a rich artistic programme, adequate for the occasion.

On the evening of the same day, the premises of the Agency's Office were inaugurated.

His Eminence fixed the Mezuzah, saying the traditional "Likboa mezuzah" and then wishing success to those who are going to work there and to those who will come for advice and, naturally, Aliya.

The other speakers were Mr. Simha Dinitz and Mrs. Carmen Seuleanu. The "Shira Vezimra" choir, conducted by Izu Gott, offered a beautiful programme of traditional songs and songs expressing the love of Zion.

■ His Eminence speaking at the opening of SOHNUT Office

SPEECH DELIVERED BY Mr. SIMHA DINITZ

Mr. Simha Dinitz evoked his first visit, when he had accompanied Golda Meir, the then Prime Minister of the State of Israel. Although it was a very difficult period for the Jewish people and the State of Israel, the children's choir had sung "Am Israel hai" and "David meleh Israel", just as they did now. And that was the merit of Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, who has always succeeded, despite all hardships, in maintaining the spark of Judaism, in making those children love not only Judaism, but also Eretz Israel and the Jewish people.

Mr. Dinitz then emphasized that His Eminence's greatest achievement is the Aliya of 400,000 Jews — 97 p.c. of the Jewish population in Romania, living and working in Israel, for the benefit of the State. He could only hope that the Jewish Agency would enjoy the same success, namely that of bringing 97 p.c. of the Soviet Jews to Israel. The prospects are good, for not even the recent Iraqi attacks could deter immigrants: during that period, 14,000 came from the Soviet Union and Ethiopia. Aliya is be-

ing renewed and consolidated: one million Soviet Jews will be coming during a period of three years. Not only will that save them, but it will also be a great help to Israel, which will be a strong State, able to obtain peace.

Mr. Dinitz then referred to the importance of Pesach, which reminds us that we were once slaves in Egypt, and of Independence Day, which reminds us of our martyrs and sacrifices. We must, therefore, thank the Almighty for having freed us from slavery; we must all share the joy of the Jewish people's independence and take part in its struggle for the salvation of the entire Jewish people.

The strongest and most successful Aliya is that of the Romanian Jews, for they had already acquired Judaic knowledge here and they were firmly determined to work hard, to build, to become what they had to be.

Mr. Dinitz concluded his speech by expressing his best wishes for all Romanian Jews and for the State of Israel.

SPEECH DELIVERED BY CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

Mr. Simha Dinitz, president of the Jewish Agency, Mr. Moshe Nativ, director general of this organization, Mr. Ambassador of the State of Israel, distinguished guests, brothers and sisters,

The Pesach festival came to an end yesterday. During these days, we sang some of David's Psalms. Psalms glorifying, praising God. In them we find the traditional blessing which we address to you on behalf of Romanian Judaism, from the bottom of our hearts: "Be blessed, ye that come in God's name. We bless ye from God's house!"

We have already twice had the honour of receiving the visit of Mr. Dinitz, the president of the Jewish Agency, and once of its director general. The first time in 1972, on the occasion of Golda Meir's visit, the late Prime Minister of Israel, *zihrono livraha*. A few years later — at our community's invitation. That year was less bad for acting in favour of Jerusalem. Less bad than the years during which we could not say a single word about Jerusalem. Here and now I want to remind you of some words uttered by the great Rabbi Malbim, *zihrono livraha*, more than 130 years ago, an interpretation of a text in Psalm 137, evoking the oath of the Jewish captives by the rivers of Babylon: "If I forget thee, O Jerusalem, let my right hand forget her cunning... Let my tongue cleave to the roof of my mouth, if I prefer not Jerusalem above my chief joy." Malbim, who commented upon the Psalms, realized that the time would come when we would not be able to do anything for Jerusalem, being afraid... Then came the first oath: "If I forget thee, O Jerusalem, let my right hand forget her cunning." It is the oath to do something, to act. As you know, the right hand is the symbol of action. And Malbim goes on: "Worse times will come. It will not be a matter of doing something for Jerusalem. We shall be afraid of uttering Jerusalem's name. The tongue is the symbol of speech. 'If I do not remember thee, let my tongue cleave to the roof of my mouth.' Those times will pass, too. And others, even worse, will come: it will be impossible to do anything for Jerusalem, to mention the word Jerusalem; we shall even fear thinking of Jerusalem. That is what the oath 'im lo aale et Ierushalaim al rosh simhat' refers to. Rosh — the head — is the symbol of thought. We are the generation that lived this curse. During the years when it was dangerous to do something for Jerusalem, to utter the word Jerusalem, to think of Jerusalem. Golda Meir came, but we were all still trembling. The second time, the situation had improved. And, thank God, we now can say Halel on the ninth day of Pesach.

How we dreamed of this day on which we can rejoice! Today we witness this inauguration, Hanukkat Habait, the fixing of a Mezuzah to the door-post at the Jewish Agency in Romania, in the presence of the president and the director general. Mr. Dinitz is no longer just a guest. When one comes for the third time, one is no longer just a guest. As for Mr. Nativ, the director general of the Jewish Agency, I need not interpret for him. He was born in Botoşani.

What is the Jewish Agency? You have come here to listen to Mr. Dinitz, but have you asked yourselves what the Sohnut is? It is the institution which constitutes the link between Israel and the entire Diaspora, seeing to it that the Jews should be able to come to Israel and, at the same time, to maintain permanent, strong, brotherly relations with all the Jewish communities throughout the world. Thank God, we proudly stand here before you. If you visit the Jewish communities on all continents, you will not find a single one 97 p.c. of which has gone on Aliya. Only 3 p.c. of the Jews in Romania are still here and these 3 p.c. — here is another miracle! — form 67 communities. You have no time, but you have become acquainted with a few things. You can tell our brothers all over the world that not only the Jews in Romania must go on Aliya. There are other Jews as well. We have almost finished our work. Almost. None of the Jews belonging to the generations of the terrible years is still in Romania. Twice we took to Israel our youth choir and orchestra. The Targut Hall in Tel Aviv, seating 3,000 persons, was crowded with our former students in Romania 30–40 years ago, who had come with their children.

And there is another function we now have. It has a tradition. It was born in Moineşti. The first colonies in Israel were founded by Jews from Moineşti. David Shuk was the first halutz at Zihron Iaacov and Rosh-Pina and he was the first to dig in order to enter the Holy Land. Since then, a saying has spread: to reach Israel, one must pass through Moineşti. God be praised, the time has come for the millions of Jews in the U.S.S.R., whom the Jewish people longed for, to reach Israel. This miracle which has taken place in our times, this opening of the gates, the arrival of 200,000 Soviet Jews in Eretz Israel last year, this miracle passes through Romania as well, thanks to the understanding of the Romanian Government, thanks to the understanding of the Romanian people, with whom we live in perfect harmony, despite all the attempts made by our enemies to revive hatred and differences. Indeed, we live in perfect harmony with this people.

Dear and beloved guests, we wish you every success in your sacred work. You are fortunate to have such a grand mission! Several of the former Sohnut presidents were friends of mine, doing this kind of work during the past 40 years. All of them used to dream, all of them used to struggle hard, but they did not live the moments you are now living.

■ Mr. Simha Dinitz evoking the importance of this event

TELEGRAM

THE AMBASSADOR OF THE STATE OF ISRAEL

DR. MOSES ROSEN

Chief Rabbi of the Jews in Romania
BUCHAREST

Dear Chief Rabbi,

We are sending you the news we have received from the Ministry of Foreign Affairs in Jerusalem, asking us to inform you: "Among those who lit torches at the commemoration organized on Remembrance Mountain on the eve of Holocaust and Heroes' Day, there was a survivor of the Holocaust of Jews in Romania, who lit a torch in memory of those murdered in Bessarabia, Bucovina, Transnistria, as well as of the martyrs of the Bucharest and Iasi pogroms, on the occasion of the 50th anniversary of the entry of the Nazi troops (and those of fascist Romania) into the territory of the Soviet Union."

Sincerely yours,
ZVI MAZEL

VISIT

On Tuesday April 2, Mr. David Burgess, the representative of the Division of Human Rights and Humanitarian Problems of the U.S. State Department,

paid a visit to His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen. The meeting took place in a cordial atmosphere.

Yom Haatzmaut—The State of Israel's Independence Day

SPEECH DELIVERED BY CHIEF RABBI
DR. MOSES ROSEN

Every year, on Iyar 5, we celebrate the day on which the State of Israel regained its independence — Yom Haatzmaut. Every year we experience the joy of this major event in our people's multitemillenary history. And yet it seemed to us that this emotion was even greater, more profound. Perhaps one of the reasons is that, a very short time ago, we lived the joy of escaping the great danger threatening us on the part of the bloodthirsty tyrant in Baghdad, who was boasting that he would destroy the State of Israel. And, like so many tyrants in history, he suffered an ignominious defeat and the State of Israel was strengthened by this test.

On Sunday April 14, 1991, there gathered at the Choral Temple an impressive number of people, Jews and non-Jews, who had come to celebrate together Israel's Independence Day.

In front of the open altar, close to His Excellency Mr. Zvi Mazel, the Ambassador of the State of Israel, and Ambassador Wolf, representing the "Joint" World Organization, His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen officiated a moving divine service commemorating the Holocaust martyrs and the heroes who sacrificed their lives for defending the State of Israel. His Eminence then said

a solemn prayer for our homeland Romania and for the homeland of the entire Jewish people — Eretz Israel, as well as another one for those who keep watch over Israel.

Afterwards His Eminence delivered a moving sermon, which profoundly impressed the audience. Ambassador Wolf greeted the people present and expressed the American Jews' solidarity with the Jews in Romania and those in Israel, emphasizing the activity of His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen for the good of the Jews in Romania and of the entire Jewish people.

There followed a beautiful festive programme, offered by the "Shira Vezimra" choir, conducted by the gifted musician Izu Gott.

Before the conclusion of the solemnity, the Ambassador of the State of Israel, His Excellency Mr. Zvi Mazel, also took the floor (We are publishing excerpts from the three speeches delivered on this occasion).

The solemn festivity ended in a lofty atmosphere, when the choir and all those present sang "HATIKVA", the national anthem of the State of Israel. It was a memorable day in the life of our community.

SUMMARY OF SPEECHES

Mr. Milton Wolf, "Joint" director, U.S.A., referred to the importance of Jewish tradition in the Diaspora for the preservation of our people's unity, culture and teaching, as well as for the permanent aspiration which was fulfilled 43 years ago.

He expressed his best wishes, on behalf of the "Joint", to all the members of the Jewish community in Romania. He wished the State of Israel great prospects of development, peace and prosperity.

His Excellency Mr. Zvi Mazel, Ambassador of the State of Israel, voiced his confidence in the future of Israel and of the Jews throughout the world, pointing out that the defeat suffered by Iraq

had strengthened the State of Israel and proved its love of peace to the whole world.

He was happy to be celebrating the modern State of Israel's 43rd anniversary in the midst of the Jewish community in Romania and hoped to meet its members again on the occasion of the hundredth anniversary.

His Excellency concluded by saying he wished the Jews in Romania a very good health and the same active participation in the major events in the community's life and in the history of the Jewish people and that he thanked them for their sincere love of Eretz Israel, the spiritual centre of Judaism.

"Get thee out of thy country, and from thy kindred, and from thy father's house, unto a land that I will show thee" (Genesis, 12, 1).

That is what God said to Abraham. Those were the first words that the young son of Tarah, who lived in Aram, heard, together with the revelation he received, the first monotheistic revelation in the world, the revelation of the existence of the Heavenly Father, the only God of the entire Creation.

He was the first man to discover God. Higher and higher did his aspirations rise, towards the celestial vault. If the descendants of Abraham Haivri, Abraham the Jew, are labelled as "expansionists" by their enemies, we must admit that the latter are right. He, the first monotheist, was an expansionist. Our ancestors were expansionists: the Prophets, the Teachers, our Visionaries. For the past four thousand years, we have been characterized by an unquenchable thirst for conquest.

But there is a small difference. Others have sought horizontal expansion, while we have striven for vertical expansion.

Elevation, ever growing elevation up to the top of the miraculous ladder in Jacob's dream, which was "set up on the earth, and the top of it reached to heaven" (Genesis 28, 12). Abraham was not just the first man to straighten his backbone — the spiritual one —, raising his eyes high up, but also the only one.

Haivri — the Jew, that is what he is called, the Midrash says. It designates the one on the other side; in Hebrew, "eiver" means "side", for he said:

"Even if the whole world is going to be on one side and I on the other one, all by myself with my aspirations, I will not abandon my ideal."

And, at the moment of his "expansionist" victory, when his spirit had conquered the last heavenly redoubt, the

Lord's first message prompted him to leave his country, his kindred, his father's house and go to a land that he, God, would show him.

Vertical teaching also needs... a certain horizontal dimension. Not very much. "Territory" has never been a sine qua non condition of our existence, but our teaching cannot endure without earthly premises.

"For out of Zion shall go forth the law, and the word of the Lord from Jerusalem" (Isaiah, 2, 3).

... That is how and by Whom the first entry visa for Eretz Israel was granted to the first Jew, the first "ole" going up to Zion, to Jerusalem, to mount Moria. In Israel, at Sdom, close to the Dead Sea, there is the lowest point under sea-level. However, if somebody goes from the Himalaya to Sdom, he is considered to be an "ole", like an alpinist, for he thus rises spiritually and if he goes from Sdom to the Himalaya, he is a "yored", a man who moves down spiritually.

... And since those times, the tyrants of the earth have often rushed upon that small land, Israel, located at the crossroads of three continents, is their thirst for... horizontal expansion. Saddam Hussein's precursor was Nebuchadnezzar who, also from Baghdad — Babylon, wanted to rule over the world.

There flowed rivers of Jewish blood. The Jerusalem Temple was burnt down by Nebuchadnezzar and, later, the Roman emperor Titus set the Second Temple on fire.

For thousands of years, we have lived in the Diaspora, in different places, but there has not been one night, one sunrise, one sunset during which we should have taken a bite of bread without proclaiming our love of Jerusalem, our prayer for returning to Zion.

Loyal and devoted to all those who offered us shelter, we have never forgotten the call to Abraham "Lech Lcha" "Get thee", the call which reminds us that there is somewhere, in this world, a land belonging to us, in which we depend neither on the pity of some, nor on the hatred of others.

"A nomadic people!", Emil Bodnăraş once shouted at me during a discussion in which he was expressing his disappointment on seeing that hundreds of thousands of Jews wanted to leave for Israel.

"Nomadic?" I answered, "that is the very reason for which we need a country to feel at home in."

Bodnăraş was not an anti-Semite. But he did not understand that there is no contradiction between our gratitude and devotion to the people sheltering us and the multitemillenary call "Lech Lcha" urging us to return home.

... During his campaign in Russia, Napoleon passed with his grenadiers through a small Jewish town, on the evening of Tishah b'Av, when we mourn for Jerusalem. In hut-synagogues, he saw young and old people, men and women, sitting on the floor, lamenting and crying in despair. The emperor sent his aide-de-camp to find out what had happened. The officer reported on coming back: "They are mourning for their Temple which was burnt down." "When?" Napoleon asked. "About 1800 years ago" was the answer. "Where is that Temple? Somewhere near this place?" Napoleon asked. "No, thousands of leagues away." The emperor exclaimed: "Now I realize the resistance power of this Jewish people. A people able to mourn 1800 years the loss of a far-away house of worship, such a people cannot perish..."

1991. About 179 years have elapsed since Pogroms, Wars, Slaughters, 6,000,000 martyrs. And here we are, on the 43rd anniversary of the State of Israel's revival.

Last year, 200,000 Soviet Jews "climbed" the spiritual peaks of Israel. Another 300,000 will follow this year. Millions of Jews are waiting for the "visa" received from our Father Abraham.

Who would dare not to believe in miracles?

"Rejoice ye with Jerusalem, and be glad with her, all ye that love her: rejoice for joy with her, all ye that mourn for her" (Isaiah, 66, 10).

VISIT OF "JOINT" DELEGATION

Between April 12 and 15, 1991, the Federation of Jewish Communities in Romania was the host of a top-level "Joint" delegation.

It was headed by Ambassador Milton Wolf, the other members being Andrew Tisch, co-president, Ted Comet, sub-manager, and Dr. Zvi Feine, director for Romania.

In the framework of the Shabbat Habbalat religious service, His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen thanked the delegation for having accepted the invitation to visit the Jewish community in Romania. The visit is the more necessary as the "Joint" has to face tremendous problems.

On the one hand, God has accomplished an extraordinary miracle: the formerly locked gates of the Soviet Union are now open for USSR Judaism, which had been subjected to a terrible captivity and to a process of forced religious and national assimilation, which seemed to be absolutely hopeless and leading to the rapid disintegration of the Jewish community in that country, throwing three million Jews into the abyss of despair. Unbelievable miracle: two hundred thousand Soviet Jews arrived in the Promised Land in 1990, another three hundred thousand, God willing, will arrive this year and all of us breathlessly expect more than one million to go on Aliya during the following years.

On the other hand, our brothers in Ethiopia, about whom nothing was known for three thousand years, since King Solomon's time, and whom we believed to have disappeared long ago, here they are, reaching Israel, renewing their contact with the past and with tradition and joining the ranks of the eternal Jewish people.

We cannot believe our eyes, we are filled with joy, but the responsibility we all share is immense. Housing, jobs, Judaic reeducation for hundreds of thousands of newcomers in the course of just one year, in a small country threatened by enemies, which struggles heroically for its existence — all that is a task implying miracles. An unimaginable effort and numberless sacrifices are absolutely necessary for being able to absorb our brothers who are returning home and the "Joint", together with all the main world Jewish organizations, with our communities throughout the world, participates body and soul in this

apparently "impossible mission" and makes it, however, possible.

On the other hand, we the remainders of Romanian Jewry, we who owe the "Joint" illimited gratitude, have to face serious economic problems. We enjoy full liberty and the support of the Government and the Romanian people. But, together with the whole nation, we are passing through a difficult period and this fact is well-known.

We continue to keep up our kosher restaurants and old-age homes, we assist old sick Jews, most of whose families were burnt in Auschwitz, or died in Transnistria owing to starvation and diseases, or were killed in pogroms, we assist old people whose children went on Aliya to Israel. This entire activity, undertaken by the "Joint" together with our Federation according to a wonderful programme, is now tottering.

The rise of prices, the weakening of our national currency are some of the aspects of the present crisis.

Well, just now, the miracle of millions of Jews coming back to Israel has also a reverse side of the coin: the need to reduce massively all other expenses in the Jewish world, in order to cope with the historic responsibility all of us have to bear.

That is the purpose of the visit being paid to our communities by the distinguished leaders of the "Joint". It is a very difficult mission, for we do not see how we could reduce our assistance budget, which covers the minimum needs of a category of assistees — just a budget for survival and nothing more.

At the same time, our cult institutions (synagogues, cemeteries, mikvahs, etc.) and those of Judaic culture (Talmud Torah, the journal, calendars, lectures in the capital and throughout the country, the "Hasefer" publishing house), which we have maintained all the time by our own means, are in great danger because our financial reserves are "melting away" day by day on account of inflation.

For the same reason, we are no longer able to make our 20 p.c. contribution to the assistance budget. We have serious doubts concerning the further existence of our institutions and, therefore, we can no longer consider contributing to the assistance budget.

These are grave, disquieting problems, not to be debated only in New York, or fear of indiscreet "ears". Our people must know what is happening and the

"Joint" must become acquainted with the real situation and its own responsibility.

We know this organization's admirable spirit of human solidarity, of Judaic brotherhood, of moving generosity, of respect for human dignity and we are convinced that we shall finally witness the same miracle as on the occasion of... Hanukkah. The glimmer came to provide enough light for the nights. In the same way, the budget figures which seem no longer sufficient for meeting our needs, will... swell up just as inflation does and thus a possibility will be found for us to continue enjoying this solidarity.

In his speech, Ambassador Milton Wolf thanked for the warm welcome, paid homage to our Chief Rabbi and the other Federation leaders, and declared that the "Joint" would strive to go on assisting the brothers and sisters in Romania.

On Saturday evening, the Jewish youth's choirs and orchestra gave a highly successful concert.

On Sunday, the delegation attended the celebration of the State of Israel's 43rd anniversary, at the Choral Temple in Bucharest.

On the same day, the members of the delegation visited the Federation's institutions of cult, Judaic culture and social assistance.

On Monday, April 15, the delegation, together with His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and eng. Th. Blumenfeld, secretary general of the F.J.C., visited our communities in Bacău, Buhuși, Piatra Neamț, Fălcieni and Botoșani, where they were very warmly welcomed by the members of the respective communities.

On the same day, the delegation left Romania.

הגגנו בשמחה את יום העצמאות של מדינת ישראל

בכל שנה בה' באייר, חוגגים את יום העצמאות, את תחילת מדינת ישראל. כל שנה האירוע הכ-
ביר הזה בתולדות עם ישראל, בהיסטוריה בת
אופי השנים העומה מרם. מעורר שוב בנו רגשי
שמחה ובכל זאת השנה הזאת שמחתנו עלתה
על גדותיה, היתה עמוקה יותר. ייתכן שזה כך,
כי לא מזמן ניצלנו מסכנה גדולה שאיים אותנו
העריץ העמא לרם מבגדר יתהדכר שיהרס את
מדינת ישראל, וכמו הרבה עריצים בהיסטוריה
נהל מלכה מכישה, ומדינת ישראל יצאה מחלומת
סתרסיון הזה.

ביום ראשון 14 באפריל 1991, התאספו בבית
הכנסת הכורסי הלהר, הורים ונא הורים, יבאי
תנוע ביהר את יום הן העצמאות של מדינת יש-
ראל.

בפני העמור, בליווי כבוד השגריר של מדינת
ישראל מר עבי מואל, וכבוד השגריר ווילף מצד
התחרות ה'נ'ויט', מרן הרב הראשי דר. דוד
משה רוזן שליט"א ערך את האוכרה למדושי ה-
שואה ונכבדים שמסור את נפשם להגנת מדינת

לפני סיום התכנית, נשא את דבריו גם שגריר
מדינת ישראל מר עבי מואל.
האסיפה החגיגית הסתיימה באווירה מרוממת,
כשהמקהלה וכל הקהל שרו את, התקווה' החמנו
של מדינת ישראל.
זה היה אירוע מיוחד בחיי קהילתנו.

התורה המאונכת זמורה גם... לקצת אופה.
לא להרבה, אף פעם לא היה ה'שטח' בלעדיות
של קומונר, אבל גם בלוי מקדע תחת הרגלים אין
קיום לתורה.
כי מעיון תצא תורה ודבר ה' מירושלים'
(ישעיהו ב' ג.)

...הנה ככה ומי היה זה שנתן את אישור הכניסה
הראשון לארץ-ישראל, לעברי הראשון, ל'עולה'
הראשון, בו עולה לציון, לירושלים, אל ההר מו-
רית, בישראל, על יד ים-המלח, בסדום נמצא המ-
קום שהוא למטה מכל מקום ישל פני האדמה.
למרות זאת אם מישו יוצא מהמלואי לסדום,
הוא נחשב ל'עולה', כמו אפוניסט, כי בצורה
זאת הוא עולה רוחנית, ואם הוא יוצא מסדום
המלואי הוא, 'יורד', כי הו יורד בסולם ההר-

לכבוד הרב הראשי קבל מאת מר. ירנן, פרופסור באוניברסיטת 'בר אילן', את המכתב הבא:

איש, מלכודי ונידוי,
לפני זמן מה קבלתי את ספרך ברומניה ובו אוסף של פרשיות מחיך
ומפעליך בשנות-כהונתך כרב הכולל של יהדות רומניה.
לא הטיבותי עד כה, כי רציתי להתיחס לספר עצמו ולאחר קריאה סבו-
למרות שאני בדרך כלל אי עסוק יחסית, קראתי את הספר 'מדונקא
לדונקא', לא התסדתי דבר.

כפי שאתה זוכר בודאי, ספרת לי חלק מהדברים בהזדמנויות קודמות.
אף על פי כן קראתי את הדברים מחדש בעניין רב, ושמחתי על כל פרט
ופרט נוסף שהתגלו לי תוך כדי קריאה. בודאי ובודאי שעוד יותר
נהניתי לקרוא שלל של פרשיות שלא היו ידועות לי כלל וכלל,
כשהמסכת כולה נרקמת לפרשת חיים אחת ארוכה של מאבק ושל סכונים
הרבה מעבר למה שאדם רגיל נוטה לקחת על עצמו. זה נכון במיוחד
לבני צורת חיים, בנגוד לגבורה רענית שקל לנו יותר להמורד אתה
ולגייס את כוחותינו בשעה שעולה הצורך בכך.

הדמויות השונות שעולות תוך כדי קריאה מהוות ספיס מענין של
איש, לא פחות מהאירועים המתוארים בשפה קריאה בה ירוך הקורא
בהיטות. אני חושב שבכך יש תרומה נוספת בעלת חשיבות רבה. חלק
מהאיש, אפילו מסוגו של האדמו"ר מסקולני זצ"ל, עלולים לשקוע
בקלות לתהום הניחיה. טוב עשית שהעלית את הדברים על הכתב מתוך
ראייה היסטורית ומתוך הכבוד להם הם ראויים.

לא נותר לי אלא להביע לך את ברכותי הכנות והלבביות לרגל סיום
מלאכת קודש זאת. יישר כוחך, והקב"ה יתן לך, יחד עם רעייתך
המלווה אותך ב"ה זה שנים רבות במעגלי החיים, שנים רבות של
בריאות ואושר. ואני רוב נחת ממפעלים נפוק מעשיכם. 'פתח ה'
לכם את אוצרו משמים ויברככם בכל טוב.

בהזדמנות זאת, קבלו גם את מיטב אחולינו לחג פסח כשר ושמח. נשמח
לשמוע מכם עם שובכם ארצה.

רעייתי בלהה מצטרפת לכל הנאמר לעיל ושולחת לכם את מיטב ברכותיה
ואחוליה.

בידידות וביקר,
דוד משה רוזן

באיזה התלהבות
הילד הזה, עולה חדש
מחבק את דגלי
מדינת ישראל!

ערב יום השואה והנבחרה בהר הזכרון נמנה ני-
צול שואת יהודי רומניה שהדליק את המשוואה
לזכר ההרוגים בכסבריה, בוסובינה, מרנסנים-
מריה וכן לזכר חרבות הפוגרומים בבוקרשט וב-
אין, במלאת 50 שנה לפשישת צבאות גרמניה הנא-
צית (ורומניה הפאשיסטית) לשיטחה של כרי-

ה"מ.
לכבוד ד"ר דוד משה רוזן
הרב הראשי ליהודי רומניה
בוקרשט

בכבוד רב,
צ. מואל
ביום שלישי, 2 באפריל, ערך ביקור אצל כבוד
הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א, מר דיוויר
הנשיא התקיימה באווירה לבבית.